

Pallietter

DE
SAMEN
LEZING

KANTL

Auteur: Lode Govers

Illustratie: Gheleyne Bastiaen

Coördinatie: Wendy Meulemans

Projectteam KANTL

© 2024 — Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren

De redactie heeft ervoor gekozen om in het laatste hoofdstuk een fragment weg te laten.

Editie gebruikt voor de voorleestekst: *Pallieter*, Felix Timmermans, Pelckmans, 2016

Dit materiaal kwam tot stand met steun van Literatuur Vlaanderen in het kader van het Leesoffensief.

Niets uit deze tekst mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur overgenomen of aangepast worden. Dit materiaal is enkel bedoeld voor educatieve doeleinden en mag niet verkocht worden.

www.kantl.be

www.litterairecanon.be

www.litterairecanonindeklas.be

Samenspraak

- ↘ Het verhaal van Pallieter speelt zich meer dan een eeuw geleden af, aan het begin van de twintigste eeuw. Hoe denk je dat het leven er toen uitzag?
- ↘ Wanneer ben je gelukkig? Wat heeft een mens nodig om gelukkig te zijn? Is dat vandaag de dag anders dan honderd jaar geleden?
- ↘ In welke mate kan een mens 'vrij' zijn? Kun je altijd zomaar doen en laten wat je wil?
- ↘ Hoe sta jij in het leven? Ben jij eerder een optimist of een pessimist?
- ↘ Wat vind je van de volgende stellingen?
 - 'De gsm zorgt ervoor dat we als mens niet meer vrij zijn. We zijn aan ons scherm gekluisterd.'
 - 'Mijn leven is zwaarder dan dat van mijn grootouders.'
 - 'De mens moet weer meer leven op het ritme van de natuur.'

Pallieter

DEEL I

Een sijnē morgēnd in de Mei

IN die eerste Lieve vrouwkensdagen was de Lente ziek. De zon bleef weg en klaterde maar van tijd tot tijd, zoo door een wolkenholleken, een bussel licht op de gele boterbloemen. Het versche groen dat zij langs alle kanten geweldig uit den grond, de boomen en het water had gezogen, zat er ongeduldig naar te wachten.

Pallieter zei, met een scheeven mond van bitterheid:
‘t Spel is nor de knoppe! ...’

Maar in den avond van dezen dag was de volle maan, rood lijk een blozende appel, uit de wolken gebroken en een dunne nevel was lijk een fijn gaas op de Nethe en de beemden komen staan. Zie, als Pallieter dat zag, maakte hij met speeksel zijn wijsvinger nat, stak hem in de lucht en als hij voelde dat zijn vinger koel werd langs den Zuiderkant, schoot hij in een luiden lach, rolde spertelend in het gers en zong in den stillen avond dat het klonk tot over de Nethe:

‘Die mi morghen wecken sal
dat salder wesen die nachtigal
die nachtigale soete;
ick wille dan gaen in genen dal
die suvere bloemen groeten...’

Morgen was het opnieuw zonlucht!

Hij kon er moeilijk van slapen en had bijna den heelen nacht, met het venster wagenwijd open, wakker gelegen. Hij hield den wolkbrekenden hemel in ’t oog, die na lang wachten gezuiverd was en fijn blauw bleef, bedrest met bleeke sterren en gevuld met klaren maneschijn. En in die stille, nieuwe heerlijkheid, waarin de dauw zoel neerzeeg, speelde omhoog het perelende lied van een jongen nachtegaal. Pallieter rilde. En hij dacht aan de zon, die nu nog ver achter de wereld zat, ievērs bij de Moorkens en de Chineezēn. Morgen zou ze opnieuw het zoete Netheland beschijnen en ze zou de boomen en planten van geweld doen spreken en klappen, de bloemen doen breken van reuken, de bosschen doen denderen van

't danig vogelengefluit en hemzelf, Pallieter, een voet doen grooter worden. En hij sloeg van veel te groote blijdschap zijn beenen naar omhoog dat de lakens van het bed vlogen. Hij dekte zich weer onder en sliep met een lach op zijn mond.

Als er in het Oosten een klaarte bibberde en er een haan had gekraaid, wipte Pallieter uit zijn bed, trok zijn hemd uit en liep in zijnen blooten flikker naar de Neeth. Over den grond en tusschen de hooge boomen hing een grijze smoor. Het was heel stil, het gers woog zwaar van den koelen dauw en van de boomen vielen groote lekken.

6

Pallieter liep en sprong zoo maar rats het hooge water in, duikelde naar onder en kwam weer blinkend van water en geluk, naar asem scheppend, in het midden boven. De waterkoelte deed het bloed in zijn lijf opspringen, het deed hem deugd, en hij lachte.

Hij zwom tegen tij in, liet zich op zijn rug teruggedrijven, duikelde, zwom op zijn hondedes, draaide en spertelde en stampte met armen en beenen, dat het water sloeg en klotste en 't lisch en 't jonge riet deed buigen en wiegen.

Allengskensaan met het vergrooten van het licht waren de nevels dikker en witter gegroeid en hadden ze onvoorziens heel het land ingewikkeld. Fijn vogelengefluit regende nu uit de onzichtbare boomen, en de nieuwgemaakte bloemenreuk dreven met heelder kladden door den mist.

En ginder over de Nethe was de groote, tomatroode zon als een lustige verrassing uit al die witheid opengebloeid.

Pallieter was er van aangedaan en riep:

't Weurdt fiest vandaag! 't wordt fiest vandaag!

En hij drestte duizend druppels in de lucht.

Dan duikelde hij nog eens onder, als om de ziel van het water meê te nemen en liep dan blinkend, roos als een roos in de witte nevelen naar de Reynaert en hij zong:

'Een oske deur man troske,

zuute, zuute Jadam,

Adam had zeve zone,

zeve zonen had Adam...'

Hij was nog maar eenige minuten op zijn slaapkamer als het klare begijnhofklokske door de witte landen galmde, en hij Charlot haastig van het trapken hoorde gaan. Charlot bleef op hare kamer tot zij Pallieter op de zijne hoorde, want eens had zij hem in zijn geboortekleed zien weerkomen, en was

met een kresch en de armen omhoog terug naar binnen gelopen. Dat mocht nooit meer gebeuren, liever nog de mis te laat komen of ze niet hooren, dan op Gods wegen een mensch te moeten zien zooals hij uit de handen van God zelf gekomen is!

Als Pallieter gekleed was, ging hij naar beneden, stak de mechelsche stoof aan, zette de geel-koperen moor op het vuur en maalde koffie. Als het water begon te zingen, te grollen en te stuiven schonk hij door. O, de aangename koffiereuk, die een mensch zijn hart doet bekomen! Hij voelde rijkelijk de heldere lentekamer en Pallieter stond hem genietend op te snuffelen lijk een hond.

Buiten kleerde het op. Een zonnestraal kroop schuins het open venster door en rinkelde schitterend op de geelkoperen marmittekes en op het gulden bepapegaaid, brokaten manteltje van een wassen Lieve-vrouwken.

Pallieter stak met de gauwte zijn vinger in die lichtklad en zei: 'Heunink heêd er ni on...'

Hij sneed boterhammen, veegde er, nen halven pink dik, zuute boter over en haalde uit den kelder een volle schotel versche, hagelwitte plattekes.

En in den hof die nog nat was van dauw en besprongen werd met plekken zon, ging hij radeskens plukken. — Loebas met zijn vier jong schoten uit hun vat en sprongen hem bassend rond de beenen. Hij gaf hun elk een stuksken suiker en dan liepen zij lijk zot over den natten blijk. Terwijl hij radeskens waschte, kwam Petrus, de ooievaar, met een zilveren visch in den rooden bek naar zijn nest gevlogen, waar zijn wijf met eieren lag.

Als alles gereed was voor het eten ging hij in d'achterdeur staan en keek over het land dat opkleerde in de zon. Was dat geen deugdelyk oog- en neus- en ooreneest, die lichtgroene, geurende verte met de blinkende waters van de Nethe erdoor, en met koekoek-, haan- en vogelenstem er in? Zeg?...

Pallieter zette ook de voordeur open, zoodat er seffens een frissche wind door den gang stroomde, en hij langs twee kanten de nieuwverlichte wereld zag.

Langs dáár die verte van beemden en velden met blauwe bosschen en windmolens aan den horizon, en langs de vóórdeur de rijkelyke vest, het beggijnhof en, achter bloeiende hofkes en hobbelige huizendaken, de gele Sint-Gommarustoren die juist een dripselend rap kwartierken uitrammelde.

De heldere klokkenklanken waren als de blijde tong van het land.

“t Duurt ni lank genoeg!” zei Pallieter, en hij greep het klokzeel in den gang en begon er zoo heftig aan te trekken dat de klok in het torentje bijna geen tijd had om omhoog en omleeg te gaan, en de machtige galm bolde gonzend over de wijde morgenlanden. Hij trok maar, trok, alsof het tot aan ’t uiteinde van de wereld moest gehoord worden. En hij zag lachend over end’ weer naar ’t beggijnhof en de beemden.

Nadatum heesch hij, ter eere van het goede weer, in het voorhofken een groot wit vlag, waarin de wind klapperde en de zon speelde.

Het was verschietelijk den overvloed van het machtig vogelengefluit en getjirp in de breede vesteboomen na te hooren.

En ginder, met den vrede op haar gezicht, kwam Charlot terug van de mis met drie kerkboeken onder den arm. Als Pallieter haar zag, zong hij haar toe:

‘Zeg, kwezelke, wilde gu danse?...’

‘Het zal e schoe weer weurre, bruur!’

‘Een heilig weer, wor de kwezels in misstaan!’

‘Ik ben gin kwezel!’

‘Dor zadde te vet veur! Woroem ette ni wa minder?...’

‘Daaroem!’ zei ze kwaadweg. Ze ging naar de keuken haar kleed uitdoen, en kwam terug in de lentekamer in een blauwbaaien rok en een rood slaaplijf, waaruit hare dikke armen spannend en blinkendvet uitkwabberden.

En zij dronken koffie, smeerden de plattekees twee vingers dik op de lange boterhammen, dopten de ramenets-riekende radeskes in de kees en in het zout, en smakten en klakten lijk twee zuigende kinderen.

En al etend zag Pallieter altijd maar aaneen naar den veldbuik waarboven de zon opklom. Er was daar reeds veel leven en beweging van werkende boeren. De roode wieken van den molen draaiden in den frisschen wind die de nevelen had weggevaagd en een witte ronde ballonwolk door het blauw van den hemel zond; en de reuk der witte en purpere kruidnagelen, van voor het venster, wandelde over de tafel heên.

Pallieter dronk het laatste eten in de maag, en riep armenzwaaiend, terwijl Charlot met neergeslagen oogen een vaderonsken bad: ‘O Heer, mijn billen worden licht als strooi en omhoogwillend lijk sprinkhanen. Het is, o Heer, alsof Gij in mijn buik een orgeltje hebt geplaatst!’

Hij ging buiten, opende duiven- en hoenderkoten en strooide handsvollen kempzaad, spaansche terwe, rijst, vitsel, haver en koren. En 't was ineens een geharrewar, gekakel en geslaag van vleugelen. Er waren zwalpers, smieren, hennen, hanen, ganzen, kalkoenen en een overschoone pauw.

Ze grabbelden met hun rappe bekken gulzig naar het eten, drongen tegen elkander, liepen ondereen en pikten naar de musschen die met groote kladden in den warrelenden hoop neervielen.

Wat was het toch schoon, in die zilveren zon die glimmende krobben, waarop bruin, groen, blauw en rood goud weg en weer danste, die witte, ros en grijze stippeling der kloeke vleugelen, de roode en gele bekken en pooten, de bloedroode kammen en de sterkgebouwde en lenige steerten vol wemelende koleuren lijk in de schelpen van de zee.

Pallietier aanzag het met halfopen oogen en zei: 'Rubes bleft er af!...'

Als de beste graantjes opgepikt waren ging elk der dieren naar zijn kant, naar den mesthoop, den stal of den blijk. De duiven vlogen in klapperende kladden en de fijne morgenvelden in en de pauw wandelde met voorzichtige pooten fier in de weggeskes van den riekenden hof en ontvouwde als een nooitgedroomde koleurenweelde zijn breeden staart uiteen.

Pallietier zag bewogen hoe schoon hij daar stond in het doorzichtige groen, onder de witte kersen- en perelaars en de roze pruimenboomen, en hoe de zon dat zoo rijk en kostelijk maakte alsof het een schoongelogen vertelsel was.

En daar vloog hij ineens op en zette zich in het hoogst van den bloeienden appelboom. Daar viel zijn staart als een groene vlam over de rozige witte bloemenscheden en hij scheurde driemaal met zijn leelijken, rauwen kreet de stille lucht vaneen.

Pallietier draaide de waterkraan open, en ineens spoot er uit het blauwe vijvertje, waarin roode goudvisschen wiegden, een klaterend fonteintje omhoog. Dan stopte hij zijn pijp, en haalde uit den stal den geweldigen geitebok. Deze was pekzwart van koleur met een blauwe glans erover, droeg gele hoornen en had twee groote, lichtgrijze oogen. Zijn naam was Lucifer.

Als het beest buiten kwam, snoof het een stond de frische buitenlucht op en wilde dan met zijwippen vooruit, maar Pallietier greep hem bij de horens, sloeg zijn beenen scherlings over den hoogen rug, stak zijn pijp aan, en reed dan, gemakkelijk gezeten op Lucifer, die den kop onstuimig voorover-

boog, den hof door. Pallieter klapte in zijn handen, en daar kwamen de vijf honden aangebast en liepen met lange pooten dol vooruit. Lucifer droeg Pallieter door het achterpoortje dat op de Nethe uitgaf, en volgde dan den slingerenden waterdijk.

Langs alle kanten opende zich nu in nieuwe heerlijkheid het wilde, zonnige, meigroene land dat heel in de verte in zilveren misten verblauwde. Dat haalde de ziel omhoog. Het was overal een bonte verschilligheid van bruin en groen, waartusschen hier en daar het felle geel der rapenbloemplekken geweldig kwam losschetteren. De weiden wiegden hun gers onder een witten wind en de Nethe schoof er blinkend haar rappe, koele wateren door.

De lucht, van alle kanten doorregen met vogelengetjirp, was vol aangename reuken, en de boomen op den Nethedijk stonden daar helder en vroolijk-klaterend als waren ze versch uit den grond gerezen. Op de breedte meerwortel-blâren langs den dijk lagen nog dikke dauwdroppelen te stralen en te blinken lijk echte diamant; Pallieter plukte al rijdend zoo een blad af, bracht het aan de lippen en liet de koele druppelen in zijn mond rollen.

‘t Is goe, en smokt nor den hemel,’ zei hij.

Langs alle kanten lag de gewillige aarde weer heel haren rijken schat te geven, bloemen, planten, erwten, peekens en allerhande vruchten; en allerhand gediert dat ontpopte, terwijl andere koppelden, en de lucht rook naar honing, en een spuitende beerkar doordrenkte den grond. Dât is het Leven: altijd maar geven en koppelen, en ’t een heeft nog geen dag gezien of het andere wordt reeds gemaakt. Zoo gaat het altijd voort en altijd rond, het eene maakt plaats voor het ander, en staat ge nu met uw tien geboden in het haar, of op uwen vinger te zuigen, de ‘waarom’ komt ge toch niet te weten.

‘Mor da’s niks,’ zei Pallieter, ‘t is schoen, en lot er ons de sijs van aflakke...,’ en met den smaak van appelkokken en kersen in den mond zag hij naar de wit- en roosbebloemde boomen die de hoeven verborgen. Het deugdwater liep over zijn hert.

Soms galmde het lied van een jongen boer, en het gehinnik van een wit of bruin paard. Een ploeg blonk en op de Nethe trok een visscher zijn net omhoog waarin zilveren visch spartelde. Een zwaluw scheerde van den eenen dijk naar den andere, de honden stoeiden door de beemden, sprongen over grachten en rolden ondereen in het fluweelig gers waarvan zij onder ’t loopen de tippekens beten. Hun geblaf vulde de

lucht, hanen kraaiden, bijen bromden, en in den blauwen hemel stond een lenige pluim van kleine witte wolkskens.

En Pallieter zei: 'Nij is het leve zot lak 'n hiet maagdeke'. En hij was geroerd door dit fel, heropbeurend leven en haalde een ebbenhouten fluit uit den zak en begon er een blij liêken op te spelen dat klaar over de velden trippelde. Het was alsof het de Lente was die zong.

Pallieter was danig blij, greep al rijdend een handvol zurek die hij uitzoog, speelde weer een liêken, en zóó kwamen zij aan het Hofken van Ringen. Het was een oud, vlaamsch kasteeltje in rooden kareel met witte banden, met een steksch schaliëndak en een fijn torentje, oprecht gemaakt om den regen een schoone, zingende vloeilijn te geven. Er lag een breede groene vijver rond met nenuphars en dicht riet, en daarachter lag een hof van hooge boomen waarin veel vogels leefden. Het stond daar als met den grond vergroeid, als 'n bloem geboren uit al de schoonheden en de wilde krachten en elementen der vlaamsche natuur. Pallieter stapte hier van den bok die met zotte sprongen door de beemden wipte, hij zocht het malschste groen en dronk zijn dorst af aan de klare slootjes. Pallieter lei zich op den dijk den zotten wellust van den Mei te bezien. Wat later ging hij madelieven en boterbloemen plukken om Charlot blij te maken. Als hij zijn armen vol had, riep hij de honden en Lucifer en begon te loopen zoo hard hij kon. Dat was een spel! Loebas schoot een eind vooruit, de bok huppelde nevens Pallieter en de jonge honden kwamen achteraan. Er werd over grachtjes en slootjes gesprongen, en soms plonste een der jongen bij verrassing er midden in. Er werd geloopt, getuimeld en gerold tot men aan den Reinaert kwam.

En achterwaarts gezeten op Lucifer, de armen vol bloemen, reed Pallieter met een lachend gezicht den geurenden hof binnen...

'Ha!' riep Charlot als hij haar de bloemen gaf. 'Die gon ik veur ons Luverijke lotte rieke, 'k zal ze strak in foskes zette...' In afwachting stak ze den overgrooten tuil in een koperen melkstoop, en 't was om af te schilderen.

'Mor zeg is,' zei ze met verheuging in de stem, 'Manhier Pastoer heèd hier gewest en heè kome zegge dagge veur e Zondag twiè eirebroeë mier zult moete bakke, want er kome drij kozentjes bloetevoetpaters van Dendermonde hem bezuuke, en ze zulle mè twiè broeë ni genoeg hemme.'

‘Ja,’ zei Pallieter, ‘de vasten is wer uit, en tege dat hem oep tenieft begint zen ze zoe vet as slakskes, da ze ni mier kunne. O Sinte Franciscus, die scheel zaagt van den hoenger!...’

Charlot grommelde iets in haar eigen, en Pallieter ging malen naar zijn meuleke. Het stond tenden den hof op een hoog groen heuveltje, zoodat er langs alle kanten wind op botsen kwam. Tybaert kwam met opgeheven staart langs zijn beenen fleeren om te mogen meegaan, en met een wip zat hij ievers tusschen het houtwerk van de witbestoven molenkamer te loeren achter muizen.

De zak terwe was bijna leeg, maar ’t geen er was schudde hij in den bak. Strakskens zou hij om ander gaan. Hij keerde het molenkraam tegen wind in, liet de wicken los die lustig begonnen te draaien; de steenen wentelden en ’t graan maalde kapot. Hij stak zijn kop door ’t kijkgat en overkeek van uit de hoogte ’t land. Hij ontstak zijn pijp, en de blauwe smoor wapperde als ’n fijne struisvogelenpluim in de gezonde lucht en het molentje tiktakte en kraakte in den wind. Hoe geweldig in de nieuwe zomerklaarte zag men alles bijderoogen groeien! Er zat in het groen als een haast om den verloren tijd in te winnen.

En als Pallieter dat zag, hoe alles de belofte van veel fruit en duizend zoetigheden bijhad, dan zei hij:

‘Wie zij er wille steurreve!...’ En hij zong:

‘De Winter is verganghen,
ic sie des meien schijn,
ic sie die bloemckens hanghen,
dies is mijn hert verblijt;
zoo ver in genen dale
daer is ’t genoeghlijck sijn,
daer singet die nachtighaele,
voor mijn soet lieveckyn.’

Als hij het tweede koeplet meende te beginnen riep Charlot verblijd:

‘Bruur, manhier Pastoer zit oep ij te wachte, en ha heë ginnen tijt, zeët-hem.’

‘Zegt dat hem mor oep manne meule komt!’

‘Watte? denkte ga’ da’ manhier de Pastoer me zan goei soetaane on, zan eigen in oeve meule go smerig make?...’

‘Charlot, ’t is beter ’ne zak bloem op ’n zwette soetaan, dan ’ne vliegescheet oep â ziel!’

Maar zie, daar kwam de Pastoor van 't Beggijnhof. Het was een kleine, oude vent, met een goedig gezicht en een eirenkop met witte haren rond. Hij bood hen een snuifken.

'Wa peisde van de zon, Palletier?'

'Da ze de kreëm is van 't lêve!...'

'Ze rapst man keël droeg.'

'En zoe vint ne mens tog altij 'n reden oem zan eige deugd te doen. Kom, we gonter ientje pakke.'

Ze gingen in de Lentekamer, waar Pallieter een stoop kaves en een beschimmelde flesch wijn ophaalde. De pastoor dronk den rooden wijn en Pallieter het bruine bier. De zon speelde in het bier en in den wijn en lei er warme, klare lichten in.

'Apropoo Pallieter,' zei de pastoor, 'Charlot heêd oe worschijnlak al gesproke van die twie eirebroeë?'

'As z'had moette steurreve, ze zij leëfdig geweurre zijn oem het te kunne zegge, want gelle ve staat toch de kunst de wijve rond ellen duim te winne! 'k Wilde dakket oek kost ...'

'Wel, er is niks zoe gemakkelak: weurd oek Pastoor!...'

Pallieter pinkte, en zei schertsend:

'Ik hem nog gin gusting manne God oep t' etc.'

'Drinkt hem dan!'

'Als hem in water verbeurrege was, dan wel, mor in wijn betrijf ik hem ni.'

Daarmee schonk Pallieter een versche pint die hij eens even voor de zon hield en dan smakkend uitklokte, zoodat hij naar asem moest snakken, en hij zei:

'Hierin leeft de ziel der aarde, lot z'in ma lichom kome!'

En hij dronk een andere pint.

'Zie, zie! da land!...' riep Pallieter, wijzend naar den veldbuik, 'ik zij oe wille kusse van plizier, kom, lot ons danse!...'

En hij pakte den pastoor zijn handen, draaide hem meê rond en zong:

't Is vandaag Magritjesfiest,

lot ons viere, lot ons viere!

't Is vandaag Magritjesfiest

lot ons vieren oemtermiest!'

'Ta, ta, ta,' zei de Pastoor lachend, 'k hem ginnen tijd, 'k mut nog breviere.'

En Pallieter liet hem gaan, maar riep nog:

'Ik zal oe strak wa rijpe jeërbeze lotte brenge!..'

'Goe,' riep de Pastoor terug, 'k hem er dezen nacht justekes van gedroemd!'

En weg ging de grijze pastoor, wandelend over de begijnenvest. Hij opende zijn kerkboek en begon erin te lezen. Kladden zon schoven grillig door de hooge boomen op zijn zwarte soutane en zijn glimmenden tikkenhaan, en deden soms schitteren de gouden snede van zijn brevier.

Pallierter, als hij dat zag, kreeg goesting om het goede weer te psalmeeren.

Hij lei den ouden verluchten bijbel open op zijn armen, zette zich vóór het raam, en las luid-op:

‘Welgelukzallig is hij denwelken Gij uitverkoren hebt en doet naderen; in uwe voorhoven zal hij wonen; wij zullen verzadigd worden met de goedheid van uw huis en met de heiligheid van uw paleis....

Gij bezoekt het land en, hebbende het begeerig gemaakt, verrijkt Gij het grootelijks; de rivier Gods is vol water; wanneer Gij het alzoo bereid hebt, maakt Gij hunlieden koren gereed.

Gij maakt de omgeploegde aarde dronken; Gij doet ze dalen in hare voren; Gij maakt ze week door de regendropelen en zegent haar uitspruitsel dat zich zal verblijden, Gij gebenedijt de Krone uws Jaars van uwe goedertierenheden en uwe voeten druppen van vettigheid; zij bedruppelen met vruchtbaarheid de weiden der woestijnen en de heuvelen zijn omvangen van verheuging.

De velden zijn bekleed met kudden en de dalen zijn bekleed met koren; zij zullen roepen en uwen lofzang zeggen...

O God, die zich omvangt met het Licht als met een kleed, die den hemel maakt als een gordijn, die zijne opperzalen zoldert in de wateren, die van de wolken zijn wagen maakt en wandelt op de vederen der winden... Die de fonteinen uitzendt in de valleien, dat zij tusschen de bergen zullen wandelen. Alle beesten des velds zullen er aan drinken en de wilde ezelen zullen er hunnen dorst mede laven...

Aan hunne boorden zullen de vogelen des hemels leven en van uit de steenrotsen zal hun gezang weerklinken. Hij ververscht de bergen en zet het land vol allerhande vruchten, voortbrengende gras voor de beesten en kruid tot den dienst der menschen, doende het brood uit de aarde voortkomen, dat het hart des menschen versterkt, alsmede den wijn die het hart des menschen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie...

De boomen des velds verheugen zich en ook de ceders van den Libanon. Daarin zullen de musschen hunne nesten bouwen en de ooievaars wonen. De hooge bergen zijn voor de herten en de steenrotsen voor de kornijntjes...

Ik zal den Heer zingen, lof zingen zoolang als ik ben!...'

Pallierter sloeg het boek toe.

Hij had onder het lezen goesting naar den smaak van honing gekregen, en hij at hem op een donkerbruin beschuitje.

Wat was het toch een goed weêr! Twee kinderen, een in 't rood en een in 't wit, plukten bloemen in het peerdenbeemdekken; twee beggijntjes wandelden nevensen op den Nethedijk en lazen hardop overentweer hunnen paternoster af, en de drie oude, blinde venten, die in 't godshuis op 't Beggijnhof woonden, zaten nevensen in het gers te lachen.

Er vlogen duiven en een kwiksteert en Pallierter voelde zijn hert van aandoening smilten tot een zoete zalf en hij zei, gelijk ons Lievevrouwke:

'Mijn ziel verheft den Heer!...'

En hij stak vóór haar wassen beeldeke een keerseken aan en zei:

'As da schoe weêr ij schuld is, dan heddet verdind.'

Hij ging voortmalen, tot Charlot om eten riep.

Zij diende eerst kervelseop met aspergiën. Daarvan aten ze elk twee tellooren. Nadatum kwam er een varkensgebraad op met spinazie en bloemende patatten, die 'ne smaak en 'ne wêersmaak hadden. Er was veel mostaard bij, om goed te kunnen drinken. Nadien smulden zij elk een half dozijntje koekebakjes die naar eieren en kaneel roken, en zij smeerden er nog boter, siroop en suiker over. En om 'nen anderen mond te hebben, aten ze 'n schotel schone eerdbeziën leeg, zoodat het roode sap van hun kin druppelde.

Het zweet stond op hun voorhoofd en Pallierter zei:

'O God! 't plizier is werral gedaan, gefit er ons nog!...'

- ↘ Omschrijf het hoofdpersonage.
Hoe staat hij in het leven?
- ↘ De lente wordt zeer uitbundig beschreven in het eerste hoofdstuk. Over welke natuurelementen heeft de auteur het en hoe beschrijft hij die?
- ↘ In het midden van het fragment wordt verteld: 'Dat is het Leven!' — Wat is 'het Leven' volgens Pallieter? Geef ook je eigen mening.
- ↘ Zou jij kunnen leven zoals Pallieter?
- ↘ Pallieter spreekt duidelijk een dialect.
 - Wat is de invloed hiervan op het verhaal?
 - Begrijp je alle woorden?
 - In welke streek speelt het verhaal zich af? Herken je het dialect?

's Zaterdag's voor de kermis

DE zon werd grooter en vlamde den hemel in een rijkelijk blauw.

De weelderige boomen waren eens zoo groot geworden en de Nethedijken de helft verhoogd van het lisch, het riet, de smeerwortel en de witte kervels. Het gers der beemden kwam boven de knieën en de duizend vette kruiden wastten onderen tusschen honderd verschillende bloemen. Zurkel, suikerij vergeet-mij-nietjes, peerdepoot, wilde klaverpluskes enz., eenen heelen boek.

En den eenen dag tegen den andere veranderden zij van uitzicht. Nu eens was geel de hoofdkleur, dan purper, dan roos en dan wêer groen, al naar gelang den groei der kruiden en der bloemen.

En dat was 'n blijdschap voor 't gezicht, en 'n wellust voor den neus.

De beken waren toe van 't groen, en het graan kwam boven de koppen der boeren.

De bosschen waren als bergen. En terwijl de zon daarbuiten de kroon bereidde van het jaar, dat zijn de zoete vruchten, waren de menschen in en rond hun huis alles gereed aan 't maken voor de kermis.

Deze nu viel juist op Sinksen, het feest van God den Heiligen Geest.

En bij Pallieter stoof het er!

Charlot haar hert was maar een boon groot van blij verwachten, want de schoone Beggijnhofprocessie zou haren groeten ronde doen door het hof en over de Beggijnvest, ze zou er mêe ingaan en alzoo veel aflaten voor zichzelf en de zieltjes verdienen. Een zoete lach krulde gedurig om haren mond.

Pallieter hielp haar mêe een volle waschmand strooisel snijden. Zij had rood, blauw, geel en groen blinkend papier gekocht, dat zij in vingersop-groote vierkantjes verdeelde; ze liep de katholieke kruidenierswinkels af om het zilveren papier van den chocolade te krijgen, en den dag van de processie, zou zij er rozen, vlieren en riekende kruiden bijvoegen. Het kon niet schoon genoeg zijn, want onze Lieve Heer zou het met zijn eigen voeten betreden. En terwijl ze sneed, zong ze liedekens uit de kerk.

Ze zou kunnen stoeffen en pronken met hare mand strooisel tegen de beggijntjes die meestal arm en gierig wa-

ren en tevreden moesten zijn met de gekleurde omslagen van oude St. Franciskus' en Marias boden.

'Wa zal onzen Lieven Hier blij zijn mé zoe' schoe stroessell!' zei Charlot handenwrijvend.

'Oewe Lievenhier mokt za' blij mé 'n doeë musch,' zei Pallieter. En Charlot was gram voor een half uurken.

De Zaterdag kwam, en er was geen wolksken aan den hemel. Geen windeke bewoog: alles stond stil als 'n huis en een pluimken in de lucht zou van zijn plaats niet verroerd hebben.

Charlot had haar handen vol. Ze zorgde eerst voor een lekkere merte, rolde het gekapt vleesch tot kinderkopdikke bollen, en, terwijl ze stoofden, maakte ze saus van bezensap en patattebloem. Als de frikadellen goed gestoofd waren en nadien met 'n bruin korstje in zoete boter gebakken, goot zij de roode saus er over. 't Was om er van te bekomen, zoo frisch.

Binst kookte een groote ketel rijstpap. Ze schudde ze in tafelgroote schoengebloemde tellooren, en wat er in den ketel bleef, lakte ze met heuren vinger af.

Terwijl ze nieuwe erwtjes in haar schoot pelde schuimde Pallieter de soep. Die was om duimen en vingers van af te lakken, want er was een fellen kempischen haan in, over de tweehonderd ballekens, twee kilo mergbeenderen en een reusachtig stuk bouilli.

Charlot stompte in een kuip de jonge patatten hun vel af, en Pallieter zorgde voor 't bereiden van het speenvarksken. Het vleesch en andere spijzen die morgen eerst mochten gereed gemaakt worden, lagen frisch en versch in den koelen kelder.

Zij kuischten nog salaad, sneden de bloemkoolen, liepen overend'weer om dit en om dat, en de stille noenuren gingen vol warme zon over de vruchtbare wereld.

En rond vier uren opende Pallieter het zwarte bakhuis van den broodoven. 't Was alsof hij een heilige kast opende, zoo stonden zijn oogen nieuwsgierig gespannen. God! wat 'n warme, zoete reuk van eieren, bloem en melk sloeg hem bedwelmend in 't gezicht! En wat een smakelijk gouden koleur bloemde op uit de schemering van den oven! Hij haalde de brooden er voorzichtigjes uit en lachte hardop om de diep-bruine kleur die naar de kanten blond en geel neerdaalde. Er waren weelderige scheuren in, die het blanke brood-hart lieten zien, en Pallieter plukte er van goesting de losse zijlapjes af.

De toerten waren welgelukt en schoon en geurig om een Sint Antonius te verleiden. En de zon die door het venster plonsde blonk schitterend in de roode en gele confituren.

Maar ineens verduisterde het licht, en daar kwam een groote, grauwe wolk voor de zon geschoven. Pallieter kon het bijna niet gelooven en Charlot kwam in de bakkerij geloopen, lamenteerend:

‘Ejé! dormee is ’t goe weer nor de knoppe!... En de kermis en de processe!... Och Jezus-Maria-Jozef, ik gon algij ne pottenoster leze!’

Ze liep terug weg, naar heur kamer, waar ze nêerviel voor haar Scherpenheuvelsch Lievevrouwken en, met toeë oogen, begon te bidden.

En klets! daar viel de regen.

‘Ja, mor dor van geproffeteerd!’ riep Pallieter.

Hij liet de toerten staan en liep naar buiten in den hof.

Op een omzien stond hij uit te lekken lijk een waterhond en ’t deed hem deugd’lijk aan een kouden bedelaar warme melk met korentenbrood.

De koele, malsche regen ruischte frisch over het land, begoot de boomen en de planten, kletste op het water en kletterde op het dak. ’t Was ’n symphonie van water!

De duiven en de kiekens sloegen hun vlerken over hun kop, om de warme puttekens van hun zwingen nat te laten worden.

Petrus de ooievaar stond roerloos met zijn wijf, elk op een been, in zijnen nest, en de eenden lagen op den blijk met open vleugels bijeen geklodderd.

Pallieter was twee dagen te voren het haar rats nevens het hoofd afgesneden en nu kletterde en blonk de regen er op lijk op een steenen bol.

Het regende, regende!... En, terwijl hier het water stroomde, kwam er een balk zonnestrallen door de wolken geboord, en daar was een vinnige plek lichtgroen land ginderachter in het veld. Het licht zifte door den vallenden regen, en nu was ’t goud dat er viel, allemaal boonen goud. Pallieter keek zijn oogen uit.

‘Da’s manna!’ zei hij, en hij wierp zijn kop achteruit, opende den mond en liet er de gouden druppelen invallen.

En daar kwam wêer een straal, en ginder nog een, en ’t was alsof de eerste frissche, groene Lente met gauwte terug gekomen was.

Ginder, boven den veldbuik rees het uitgewaterd einde van de vlaag omhoog en de helft van het land schitterde in de zon, wyl het donkere gedeelte nog ruischte van den regen.

De vogelen schudden het nat van hun zwingen, vlogen op 'nen anderen tak en daar begon een zoetelief te fluiten, een vink te kwetteren, en ineens was het er op: al wat maar bek had sloeg met een gekuischte stem de frissche vreugde uit. De haan kraaide en een leeuwerik steeg omhoog.

'Da's plizant, hè?' schampte Charlot, 'oe zoe late beregene!'

'Och meske, zwijgt, 'k ben er ne voet mee gegroeid,' zei Pallieter, en ging een zuiver hemd en een ander broek aandoen.

De natuur scheen veertig dagen verjongd; alle mogelijke reuken stegen omhoog uit den natten grond, en alle boomen zongen.

De hemel was wêer rein en blauw gelijk een vergeet-mijnietje en de zon deed alles nog nat van den regen blinken.

Pallieter wandelde nu vol innerlijken vrede door zijnen hof.

Och, daar had dit kwartierken regen ineens de volle zomerweelde gebracht. Het nat haalde al de bloemenreuken omhoog, rozen, vlier, reseda en alles ondereen. Het had de berstensrede knoppen vaneen doen gaan, en nu stonden er eens zooveel bloemen. De boomen lekten nog en in alle bloemen straalden de regendruppelen zilver.

Er kwam een goed gevoelen in Pallieter. Hij nam zijn doedelzak, zette zich nêer op de bank vóór de voordeur en begon te spelen oude doedezakliederen, zooals: 'Ick wil van de kerelen singen, al met hunnen langen baert...'. De grove klanken ronkten in het goud der ondergaande zon.

Beggijntjes kwamen luisteren, vertelden met Charlot die met hare volle waschmand strooisel pronkte, en zij wandelden over de vest...

In de verschgeschuurde keuken smaakte het avondeten en het bier om driemaal opnieuw te beginnen.

De Nacht kwam, en de stilte; de grond dampte den regen in fijnen doom omhoog en pas was de laatste schemerklaarte weggestorven of de zon rees daar terug, rood lijk een oven vuur en 't leven herbegon.

't Was Zondag en Sinksen, het feest van God den Heiligen Geest.

- ↳ Charlot en Pallieter maken zich klaar om heel het dorp te ontvangen voor een groots feest. Wat maken ze allemaal klaar en hoe bereiden ze zich voor?
- ↳ Bestaan zulke dorpsfeesten vandaag de dag nog?

Kermismorgend

DE morgenddamp hing nog in de lage struiken en op het water, als van overal de klokken begonnen te luiden.

Als Pallieter zag wat een heerlijk weer de dag ging brengen, gooide hij zijn klak in de lucht en liep met lachend gezicht naar den zolder, op het donkere beiaardkamerken. Hij wierp er een houten dakdeurken open en het witte licht kwam binnengespoten, en van de eerste verblinding bekomen zag hij daaronder het frissche morgenland in al zijn deinende wijdheid bloot liggen. Seffens begon hij op de houten krukken te kloppen en te slaan; de ijzerdraden rinkelden, het hout piepte en kraakte, maar bovenuit klonken de heldere klokkenklanken, als tegeneenrinkelende kristallen bekers in de perelklare lucht. Door zijn hart gonsde de klokkenjubeling, en hij zong mee zoo hard hij kon.

Daarna stak hij door het dakvenster een nieuwe kermis-vlag, en de zoetwandelende oostenwind roerde de felle koleuren. En nadat hij met Charlot koffie had gedronken met hesp met eieren in de pan, ging hij wandelen al smorend een fijne sigaar. De regen van gisteren was voor den grond een zalf geweest, en alles stond eens zoo schoon, zoo helder en zoo rein.

Met al de Kermiszorgen had Pallieter de beenen onder zijn gat uitgelopen, en nu was hij gelijk een kind zoo blij den scherpen reuk van 't open veld te rieken. Hij lachte, riep echo's op, dronk ievers bier en speelde met de kegelen.

Als hij weerkwam spande hij de zwertgeklepte witte merrie in de versch-geschilderde huifkar en reed ermeê naar de statie.

Alle huizen in de stad waren bevlagd en de beiaard van St. Gommarus' toren rammelde volksliedes over de daken, waarboven duiven toerden. Er wandelden reeds venten met balonnekens en wat verder klopte een Italiaansche orgel.

Terwijl Pallieter weg was stond Charlot in den war met haar eten. — 't Mag zijn wa' wilt,' zei ze, 'mor iest veur God gezorgd.'

En ze haakte aan den gevel blauwe keersarmen met lange keersen erin, en zette tegen de voorpoort een tafel met stijf wit laken over, waarop ze het kasken met het Lievevrouwen-beelden zette, een palmhouten krucifix en al de vele heiligen van haar kamer.

‘Want allemaal meuge z’ons Lievenheer zien,’ zei ze. En daarrond en daartusschen zette ze zilver-glazen vazen met bloemen, en kandelaren in oud koper met papier omkrulde keerskes in.

Ze zag dat het goed was en ging voortwerken aan de spijzen.

En in de stilte zongen de vogelen, klapperde de vlag, en straalde de zon door de blaren van de boomen; ze schitterde in de vazen en in ’t koperwerk, en deed ketsen en blinken het goudbestikte manteltje van kindeken Jezus’ Moeder...

Pallierter laadde het vrouwvolk in de huifkar. Als hij Marieken zag trok hij oogen lijk sauspannekens en zei met een zucht:

‘Och, wadde schoe kind!...’

Het mannenvolk kwam te voet achteraan.

Het huifkarreke was van binnen in de gele klaarte een tuil van overschoonste koleuren. De vrouwen hadden al hun zwaar goud aangedaan en de oudste droegen fijne kanten mutsen, met een strooehoed over waarrond een bleektonig lint stijf neerhing.

Ze hadden zijden pompadouren châles om, waarbij er vuurroode waren, purpele en kreem-witte met wijnroode bloemen in. Er was een vrouw bij met een zuigend kind.

Een kwartierken later waren ze aan den Reinaert. En het was met Charlot een gepol en lawijd gelijk een laatste oordeel.

Maar daar ineens, in blauw kleed met witte bollekens, en frisch gelijk een bloem in ’t veld, stond Marieken vóór haar.

De tranen spoten uit Charlot haar oogen, ze pakte ze vast, kuste haar op den mond, hief haar op, en drukte haar haast te pletter op heur dik lijf.

‘Och wa’ zadde toch e’ schoe’ meske geweurre!’ riep ze. ‘O ma’ Marieke, ma’ Marieke!...’ En ze kuste haar nog eens, en haar tranen plakten op Mariekens gezicht.

De mannenmensen kwamen bij, met getienen, en Pallierter deed al het volk binnenkomen, waar ze seffens begonnen bier te drinken en pijpen te smoren, en te vertellen van hun aarde, hun beesten, hun kinderen, en het weer. Al het andere was hun vreemd als stond het in een boek. Ze wisten niet dat ze van vóór of van achter leefden en Pallierter zei daaruit: ‘nen boer me’ verstand is e’ staal van ne mensch.’

Wat later trokken ze tegelijk den hof in, in afwachting van de processie.

Ze waren in groepjes verdeeld, en in dat rijke groen en schoone bloemen vlamden de koleuren van hun zijden halsdoeken. Er bleven er nieuwsgierig voor 't fonteintje staan dat op zijn hoogste spoot, en flitsperelend neerdripselde op den rug der rustige goudvisschen. Anderen zagen de kloeke Kempische hennen en hoendervogels na, en ieders stond verpapt van den schoonen pauwesteert.

De pijpen smoorden, en het goud schitterde, en daaromendom lag de wereld in de zon.

Ineens liep er een rietklankig lieken door den hof. Het was Pallieter die op een hobo speelde en met Marieken aangewandeld kwam.

Aan 't fonteintje gekomen waaronder Marieke heur hand openhield voor de waterperels, deed Pallieter het speeltuig van den mond en zei tot haar:

'Lot ma' oe' nij is fijn bezien!'

Hij lei zijn handen op haar ronde schouders en bezag haar van het hoofd tot de voeten. In haar roodkakig hoofd perelden twee groote bruine oogen met een vinnig zwart kinneken, haar appelroode lippekens stonden hoog onder den fijnvleugeligen neus, en in haar rechterwang was er een putteken als ze lachte. Haar kin stak verlangend vooruit, en de melkwitte hals was rond en malsch om erin te bijten. Hare jonge, nog rechtstaande borstjes begonnen hoog, en hare heupen waren rond. Ze had donkerbruin haar en poezelige handen. Och, wat was ze toch schoon! Over heel haar wezen lag de asem van den buiten en de jonge, blijde groei-kracht der groote Natuur. Ze stond daar, zoo natuurlijk als water en haar gezicht was lijk een open boek. 't Was melk en brood.

En de zon scheen rood dóór de schelpen van haar ooren en poederde kranslicht in heur haar. En Pallieter zei:

'Ge komt niks te keurt as vleugeltjes.'

Ze lachte heur tanden bloot, en zag naar heur schoenen.

En Pallieter bleef haar bezien, en voelde een bol in zijn hert komen van verlangen. Maar zij hief terug haar hoofd op en vroeg:

'Spelt nog is e' lieke?'

En hij speelde opnieuw en ze gingen samen voort.

Maar daar schoot ineens de lucht vol groote klokkenklanken. Pallieter riep: 'Z'is dor, z's dor! Manne, kom!'....

En ieder haastte zich om aan de deur te zijn.

Terwijl ze achter de versierde tafel gingen staan, ontstak

Pallierter de keersen, en strooide op den zandweg bloemen en gesnipperd papier.

Van achter de trapgeveltjes der huizen kwam traag tromgeroffel, een djimslag, en dan een langzame feestmarsch van koperen muziek.

'Z'is dor!' riepen de kinderen en menschen, die van uit de stad kwamen zien, en gingen op het gers staan tusschen de hooge boomstammen om den blonden weg vrij te maken.

De boerinnen haalden hunnen paternoster uit den zak en begonnen te lezen.

En daar, van uit de breede poort, kwam de processie op de overlommerde Beggijnenvest.

Die den stoet opende was de lange koster Lamdieke in roode soutane en wit koorhemd. De dag glom op zijn platten kletskep waarover een dunne klis zwart haar lag gekamd. Hij torschte een hoog mageren kruis, en zijn oogen zagen naar omlaag.

Nevens hem stapten onverschillig twee koorknappen, die elk een zwaren zilveren kandelaar met brandende kaars droegen. De weesmeisjes uit de Marollekens volgden op drie lange roten, ze waren deftig in 't zwart gekleed, waarboven hun gezichtje, mager en bleekskes door 't binnen zitten, met rechtgesneden haarkalloteken, bedeesd uitkwam. Er waren dutskens bij van nog geen vijf jaar oud, en ze hielden, even nederig als de grooten, hunne oogen naar omlaag. Er waren veel kinderen bij van zatte vaders. Nevens hen, in wijde zwarte mantels en witte kappen met breede, zwierende vleugels, stapten de strenge marollen. Ze waren alle mager en recht, alleen de moeder-overste was een klotteke vet.

Achter hen kwam een struische boer, in roode soutane, die de blauwe fluweelen vlag van Sinte Begga droeg. En dan een verblindende weelde van maagdekes, kleine kinderen allen in 't krakend wit, met vaantjes, en gouden horens van overvloed, gevuld met bloemen, korenaren en riekend kruid.

De blijdschap blonk op hun gezicht, en fier stapten ze met stijve beentjes op de maat der muziek, en de gesteven witte rokskens ruischten als een zee.

De muzikanten waren oude venten, ze bliezen zoo hard ze konden en hun kleeren roken naar de kas.

Dan volgden vier struische kwezels, met witte maagdekleeren aan, waarvan de mouwen te lang waren. Zij droegen gesamen op een berd, dat met lederbeslagen krukken op hun schouders rustte, een blauw geschilderd Lievevrouwken, een duim groot. Het was hier ten tijde der Spanjolen aangespoeld en werd nu vereerd, wel veertig uren in den ronde, voor het keeren van de jaren.

Het was 'de Honingzoete maagd uit Holland langs de baren der zee hier aangespoeld en in ons land gevaren.'

En daarachter luidopbellende, kwamen al de vrouwelijke leden van de congregatie, ouden en jongen, en hunnen rappen gedempten 'bid voor ons' antwoordde ring aaneen op de ijzerscherpe litaniestem van een struische beggijn. Ieder had zijn paternoster in de hand en het blauw lint met zilveren medaliëken aan den hals.

Charlot was daartusschen, ze had wel plaats noodig voor drie, en ze zag nog niet eens op naar Pallieter, Marieke en heure familie.

Kleine jongens, in roode pauzen en purpele bisschoppen gekleed, volgden met staf en lanteren.

Twaalf begijnen in witte lakens, droegen met veel moeite de zware zilveren relikwiekas van Sinte Begga. Zij blonk gelijk de zon en schoot stralen in de lucht.

En daarachter op vijf lange roten, allen met witte lakens die den grond raakten, over hun hoofd, volgden al de kinderen Begga's. Het waren lijk spoken, en zij zongen met schraal verhongerd stemmeken slepende kantiëken in 't latijn.

Alsdan een ruischende koleurenwemeling van zijden en fluweelen vanen, zilveren en koperen geschitter en stralengespetter van hooggestoken brandende lantaarnen en torschers. Daaronder met verpluisden witten zijden hoogen hoed op, en schoone halsdoeken om, al de ouden peeën van 't begijnhof elk met een smokende flambauw van wel een arm dik. De drie blinde venten waren er ook bij.

En daarna in een zeeroogend geschitter van zonbeschenen goud, omgeven van gezang en belgerinkel en zoeten wierrooksmoor, kwam de Baas van hierboven de processie sluiten.

Iedereen ging op zijn knieën zitten en vouwde de handen saam.

Vier mannen in 't rood staken de gouden baldakijn omhoog waaronder de pastoor, in gouden koorkap, de blinkende remonstrantie, met 't Heilig brood er in, vòr zijn gezicht hield.

Zijn oogen waren toe, zijn blinkend kletschoofd stak een beetje boven de hooge stijve kap, en zijn lange witte sluikharen waaiden nevens zijn ooren.

Menschen van den buiten en de stad, die den toer meededen, kwamen daar achteraan.

En traag ging de processie voort onder het weelderige groen der hooge vesteboomen. De zon scheen erover, en de koleuren blonken als diamant. De wind speelde met de kleeren en klapperde in de vlaggen.

De muziek ruischte, de bellen rinkelden, en de klokken galmden den grooten feestdag in de lucht.

Pallieter was door al dien eenvoud waaronder zoo'n groot geloof blonk, zóó geroerd dat er een krop van in zijn keel kwam.

‘Kom, zei hij, we gon ’t er oek achter.’

En het boerenfolk met Marieke voegde zich bij den stoet, en hij Pallieter, den Bruur, sloot de processie, en droeg een brandend keersken.

De ommegang ging zoo voort, en schitterde van ver door de boomstammen. Twee nachtegalen begonnen tegen elkaar te fluiten, de wierook hing nog blauw en geurend in de boomen en was een reuk over de aarde als een balsem.

In de rustige Zondagvelden was geen mensch.

De processie was binnen. Pallieter wandelde met het boerenfolk op de vest, en Charlot stond binnen te koken. Op het begijnhof was er in eens een blij gekres van kinderen, en zie! van uit de begijnenpoort kwamen joelend de witte maagdekens en de roode en purpele bischoppekes gedanst, elk met een paksken suikerboonen. Zij liepen algelijk in den beemd en riepen en lachten, al smullend en smerend, hun vreugde in de lucht. Ze waren wel met veertig, en ’t was een ritseling en klatering van koleuren die tranen in de oogen keutelde. Ze sprongen over de slootjes, liepen achter elkaar en plukten hun armen vol bloemen en peerdesteert. Doch drie begijntjes kwamen hen berispen en joegen hen naar huis, maar de kinderen lachten er mee, sloten hen in een kring en dansten er zingende rond. De begijntjes vonden het heel plezierig, dat ze seffens mee deden, en nu kwamen al de jonge begijntjes, die op de vest wandelden, afgeloopen en dansten mee in ’t ronde. De pastoor verscheen en riep hen weer met den wijsvinger. Pallieter ging achter hem staan en wenkte de begijntjes met zwaaienden arm om den pastoor te komen

halen. Zij verstonden het, en leidden den pastoor willens of niet willens in de lachende schaar. En zij omsingelden hem, en draaiden er rond en zongen:

Is menhier Pastoer ni t'huis
'k Zâ hem is gere spreke
't Aved in zijn huis.

En hij, de pastoor, zong terug met brekende stem, terwijl hij met den wijsvinger de maat sloeg:

Ze zegge dat ik ne voddeman ben
Ze zegge dat ik gi geld en hem.

Als Pallieter dat hoorde en zag, pakte hij Mariekes hand en trok het meisje mee naar de dansende bende, en beiden voegden zich er tusschen. En ze zongen en draaiden; en 't was een beenengeslaag en rokkengezwaai dat de pastoor er zich krom van lachte. En Pallieter zong een ander lied, sloeg zijn beenen boven den kop en wilde van geen stilstaan weten.

Op de begijnenvest stond het boerenfolk, de oude en dikke begijnen en godshuismannekes, te gichelen en te lachen, en Charlot van uit de keukenvenster dat de tranen over haar gezicht liepen.

28

- ↘ De mensen van het dorp hebben zich speciaal gekleed voor deze bijzondere dag. Omschrijf hoe ze eruitzien.
- ↘ In dit hoofdstuk ziet Pallieter Marieke voor het eerst. Hoe beschrijft hij haar? Welke indruk heeft hij van haar? Kun je vandaag de dag nog iemand op die manier beschrijven? Wat met #Metoo? Zijn Pallieters uitspraken ook echt denigrerend bedoeld?
- ↘ Omschrijf de processie: hoe verloopt die? Waarvoor dient een processie?

De feest

TERWIJL zij, al wandelend in den hof, den pastoor afwachtten, zette Pallieter, Charlot en Marieke onder de lommerte van den kastanjeboom een lange tafel van planken op schraagskens. Ze sloegen er een blauw-geruit laken over en bedekten het met helgebloemde tellooren, glinsterende glazen, messen, lepels en vorketten.

Een dichte root van dikbestofte wijnflesschen stond donker van het eene tafel-eind naar het andere: het waren als achtereenloopende beggijntjes, en in de lommerte lagen twee groote tonnen bier.

Na een kwartierken kwam de pastoor met een lange steenen pijp den hof binnengewandeld. Ieder zette zich rond de tafel, en de schaduw temperde blauwachtig de felle kleuren hunner ruischende kleêren.

Terwijl zij over 't een en 't ander spraken, wachtend naar het eten, hielden er eenigen, van ongeduldigen eetlust, hunnen lepel reeds vast, en zagen, met hun gedachten in de keuken, over de beemden en de landen, die verlaten in de zon lagen te blinken.

Daar kwam Charlot met een groote soepterrien afgelopen. Zij schepte in, hield haren mond geen Ave-Maria stil, en zocht voor ieder naar veel frikadellekens.

De pastoor maakte alsdan een kruisken en bad stil; de anderen deden hetzelfde en Charlot bleef rechtstaan, de oogen gesloten en de vette handen saâmgevouwen op haren dikken buik.

Daardoor was er een oogenblik van aandoenlijke stilte, waarin verschietend een jong haantje van op den mesthoop kraaide.

En dan begonnen de lepels te gaan en 't gesloeber van de vele monden.

Als hunne soep ledig was, wierden er al pijpen aangestoken, en toen stond Pallieter recht en sprak: 'Nichtjes en kozentjes van Charlot, ge got hier allemaal veul ete, want er is veul geried gemokt, 't moet allemol oep! En daaroem zeg 'k, dat de vier mense die 't minste zullen ete, staaltje moete trekke, en dat den dië die het klenste strooike trekt, mè zan bloete achterkake in een talloor rijspap moet gon zitte!'

Dat werd met luid gelach aanvaard, en toen is er daar gegeten en gedronken lijk op een feest van Jupiter.

Niemand wilde de schande ondergaan van het belachelijkste gedeelte zijns lichaams te vertoonen. En de vrouwen zoowel als de mannen, ze duwden het eten er in, ze deden om ter meeste; den een wilde niet onder doen voor den anderen.

En er kwam achtereenvolgens in overvloed: Tarbot met aardappelen, hesp met laboonen, kalfsgebraad met aspergiën, kempische kiekens met salaad, een heel speenvarken, met bril voor de oogskes en appelsien in den snuit, honderd meters worst met witte kool enz. en er werd daarvan gegeten, opgeladen en bijgeschept dat het zweet hen op het voorhoofd stond en in hun telloor lekte. En om alles beter in hun maag te krijgen, goten zij gedurig van het koele bier en den fijnen wijn door hunne keel, zonder kloeken of slikken lijk door een stoofbuis. Het was een lawaai en rumoer, en er werd gelachen als er een wat te weinig at, en op voorhand victorie gekraaid en gezongen.

De zon en de lommer speelden op hunne roode gezichten en glansden helder op de stijve kielen en op de zijden halsdoeken; en daarbuiten, over de haag, schitterde de lenige Nethe, en strekten zich de rustige Zondagvelden uit. Er hongen zoete liederen in de boomen, en de aangename reuk der stoverijen wandelde in het veld.

Pallieter, die nevens Marieke zijn plaatsken had gezocht, zat zich soms krom te lachen, als hij die vretende mensen zag.

Charel Verlinden, een dikke boteropkooper, liet de karbonaden met peekens en erwten passeeren. 'Ik zal straks man schawel inhale,' zei hij. Maar iedereen begost hem uit te lachen, en zij verkneukelden er zich reeds in, zijn groot achterste te zien.

De buiken zwollen, en drie mensen stonden te wachten vóór 't vertrek. En nog kwam er maar gedurig áán versch eten.

Een jonge boer wierd ineens bleek, liep achter een boom, lijk een ezel balkend, braken, en kwam terug zeggende: 't Is niks.' Hij dronk zijn glas wijn leeg en ontstak een versche sigaar. Marieke gaf maar hielder stukken vleesch aan Loebas en meneer Pastoor zei: 'Drinken is ook eten'. Deze voelde zich beschermd door zijne soetaan, en dronk maar den ouden zwarten wijn.

Charlot kon bijna niet meer. 'Ik hem nog kans mè het staaltje te trekken!' zei ze. Dan wierd er eerst fijn gelachen, en men zong al van: 'Charlot is van de brug het water in gevalle!'

Er kwamen nog looze vinken met bloemkool, enz. enz. Er was een aangename angst, en honderd zottigheden werden er

verteld. Men dronk maar, en de wijn sloeg naar het hoofd. Maar toen kwam de voorlaatste schotel; jonge duiven met kriekenspijs. Stans gaf haar kind van de spijs met haren vinger, dat hij seffens zoo rood werd als een indiaantje. Een boerenknecht bracht een tweede schotel, maar de kleine van Stans sloeg er zijn pollekens in, en de telloor viel met de duifkens in stukken op den grond; tot veler verheuging, want ze waren raar die nog apetijtelijk aten.

Stans gaf daarop heur kind een schudding en de kleine begon brand en moord te schreeuwen. Stans opende haar jak, wrong er een dikke witte borst uit, en stak ze in 't roodbekriekt gezicht van 't schreeuwend jong. De kleine sloeg er zijn fettige handekens op en begost te zuigen. 't Rood van zijn gezichtje plakte seffens op haar witte borst.

Men werd uitbundig. Pallieter die Marieke nevens hem voelde, dat schoone kind, nam haar in de lenden, en drukte met bekriekten mond een kus op haar wang waarop een rood plaksken bleef, en seffens wierd al wat vrouw was, door het mannenvolk gekust. Het was een gelach en getier waarboven uit het kind krioelde. Stans vergat de borst in haar jak te steken en zij zwabberde en waggelde mee met de lachschokken van haar dik lijf. Glazen vielen kapot en flesschen rolden van de tafel.

De zon zakte.

Maar daar op een draagberd brachten twee man de groote tellooren rijspap. Van dees gerecht hong alles af. Iedereen gaf zijn laatste courage. Een magere tooverheks en Pallieter alleen aten hun schotel leeg. En toen moest er staaltje getrokken worden tusschen meneer Pastoor, Marieke, Charel Verlinden en Charlot.

Er was een ongeduldig afwachten. Iedereen stond rond Pallieter, zwijgend en zenuwachtig, en een luid gejuich brak los als de dikke boteropkooper het kleinste strooiken trok.

Maar de dikke boer ging loopen. 'Pak hem vast!' riep Pallieter. 'Charlot, breng de telloor!' De boeren grepen Charel vast, die spartelde lijk een varken om los te geraken, en Charlot, kwam met de enorme schotel afgeloopen, maar zij lachte zoodanig, dat ze in haar rokken waterde, en de schotel in honderd stukken vallen liet. Charel Verlinden danste verheugd met de armen in de lucht. Iedereen stond te lachen om breuken te krijgen, en Pallieter rolde er van op den grond.

Verlamd en vermoeid gingen zij zitten uitrusten op den groenen Nethedijk, terwijl de zon de wereld met gouden armen omhulde.

Als zij, tot bij klaren maneschijn, onder de lage takken van kromme appelboomen en mispelaren hadden gegeten en gedronken, gelachen en gedanst, en, tot slot, het kort, rap vuurwerk hun beenen had doen rillen, namen zij met veel lawijd en gepol afscheid van Charlot, en trokken zingend, terwijl Pallieter aan den arm van Marieke op een mondharmonika speelde, langs de vest en door de straten naar de statie.

Daar gaf hij de vrouwmenschen allen een paar klinkende kussen, bij Marieken kon hij er bijna niet uitscheiden, en hij liet haar niet los voordat ze beloofd had binnen kort voor enkele dagen weer te komen.

En ze vertrokken, verhit en luidruchtig, in hun schoon kostuum naar hun ver dorp, om morgen bij zonsopkomst alweer met slechte kleeën in het mest en het groeiende veld te staan labeuren...

En Pallieter voelde dat er iets van hem meeging naar ginder. Als hij thuiskwam lag Charlot in de keuken met ovenrood hoofd op de tafel te slapen, met nevens haar den paternoster en getijdenboek.

In den hof rook het naar verbrand papier van 't afgestoken vuurwerk. De maan scheen en lichtte op stukken flesschen en tellooren, in het gers, door het spuitende fonteintje, en op de ordeloze glazen, eetgerief en vruchten op de tafel.

Pallieter vond het schoon. Hij zette zich op eene bank en zat het stil te bezien.

Heel ver in de stad was er nog kermismuziek, en een nachtegaal floot dicht bij hem. Hij zag hem zitten met den staart scherp profileerend op den zilveren manebol.

Hij floot kort, beluisterde lang zijn eigen, maar elke klank was goud waard. Zoo zat Pallieter daar lang met den schijn der maan op zijn handen, en de nacht sprak tot zijn hart.

Hij ging wandelen.

De Nethe was stil, en slechts nu en dan lekte de maan een guldene plooi in het donkere water.

De beemden lagen vol doom en het gers was nat van den dauw.

De stilte was heilig.

Pallieter wandelde langzaam voort, plukte een natte bloem, die hij tusschen de tanden wiegelen liet, en zijn schaduw wandelde met hem meê.

Hij kwam in het veld, waar de vruchten roerloos in den lagen nevel stonden.

Het koren glom, strunken bogen maanbelicht over met witte bloemen begroeide grachtjes, en de berkeboomen ritselden blinkend hun ijlen blarenregen.

Hij zag het wit gat van een konijntje tusschen de selders weghuppelen, en wat verder nevens een mutsaard zat in het gers een verliefd paar zwijgend te vrijen.

Pallieter ging wat op zijde om hen niet te storen.

Na al het rumoer en de uiterlijke vreugde van dezen kermisdag was hij door dezen volle-maanbelichten nacht geroerd tot in de ziel, en zijn hart smolt van ongekende goedheid in zijn lijf.

Hij dacht aan Marieken, dat goed en zoet Marieken dat hij zoo schoon vond als een veld, wier lichaam hij had omprangd, wier lippen hij had gezoend.

En hij was vol van het verlangen dat Marieke bij hem zou zijn, zoo heel stil, hand in hand, lijk twee brave kinderen.

Er was iets in hem dat hij niet bepalen kon, maar hij liet het rusten, want het was zoo zoet voor de ziel, als voor een warmen mond een koele kers. En aan een plasje waarin de maan stond, haalde hij de mondharmonika uit den zak, en zuchtte en zoog er zulke zachte zilverklanken uit, dat het leek of 't de maneschijn was die zong.

- ↘ Na de processie volgt het feest.
Omschrijf het feesttafereel. Vergelijk het familie-
of dorpsfeest van Pallieter met familie-
en dorpsfeesten vandaag.

- Etiquette
- Eten en drinken
- Sociale rituelen (gebed, muziek...)

Het vliegtuig

MARIEKE was gekomen!

Zij bleef er al drie dagen, en Pallieter was blij gelijk een merel in den uitkoom.

Al de zielestreeling, die het open veld hem gaf, verkreeg hij nu ook rijkelijk door haar.

Het was alsof zij de buiten was in persoon. Hij mocht tegenover haar staan, heel natuurlijk, zooals hij was tusschen de sleutelbloemen en het riet.

Zij was openhartig lijk de wind, die zijn liederen over de Nethe rolt, en zij was goed gelijk de grond, die lisch en klaver geeft.

Hij werd warm als hij haar aanzag en haar bijzijn brak zijn hart open. Het was al leven wat er aan was; als haar mond lachte, was het omdat haar hart lachte; dat vleesch was gezond en vol blijde levenskracht, als een stuk gesneden uit Aprilschen grond. 't Was sap!

Wie de natuur liefheeft móest haar geren zien.

En Pallieter deed het. Och, hij was toch zoo blij dat ze daar was; hij had haar kunnen kraken en opeten en pijn doen, uit hij wist niet welk gevoel.

Hij zei: 'Als d'aarde oet ne mensch zij make, zij z'r iene make lak Marieke.'

Terwijl zij in den Reinaert woonde, vierde de wereld het feest van den langen zomer.

De heette stond op de wereld geduwd, en 't sap kookte in de boomen.

Maar op tijd kwamen zoete, malsche regens de aarde vettig houden, en de lucht bleef frisch en puur.

Dat was voor het innerlijk leven der aarde een overgroot geluk; want nu kon zij alles geven waar haar hart van opproppte, en lijk een oploop van de zee welden al heure goedheden naar omhoog.

De hoven zagen rood van de kersen en de velden geel van 't graan!

Het gers stond dik lijk moorkenshaar, en de vlinders, die wandelende bloemen van de lucht, wemeldien lijk blaren in den herfst over de dichtbebloemde wegen.

Was er ooit zooveel snoek in de Nethe en paling in de grachten?

Er ontbrak nog melk en honing in de beken.

Maar voor Pallieter was het zoo ook goed. Want is elke streek der aarde geen belofde land als er de belofde man maar is? Zet er een duitenkliever of een handelaar, en 't melk wordt dun en blauw, en de honing vol patatbloem.... Maar 't was een dubbele zomer, een van de duizend!....

En op een dier morgenden, als de dag paskes in de lucht aan 't klauteren was, werd Pallieter al zingende wakker. Doch ineens zweeg hij, want hij zag van uit zijn bed de eerste maaiers in de beemden staan.

Er ging een klop in zijn hert, en in zijn hemd liep hij naar de kamer van Marieke, en riep door 't sleutelgat: 'De maaiers staan in 't gers! Kom zien, kom rap!'

Daarmee liep hij terug naar zijn kamer, schoot zijn broek aan, en begost weder aan Mariekes deur te roepen en te kloppen.

Na veel lawijd ging de deur open, en daar stond Marieke op heur bloote voeten, in een rood katonnetten kleedje en een witte zakneusdoek om den hals. —

'Och hoe schoen!' ontviel het van zijn lippen, en het was alsof er aan elken vinger een draad was, die hem naar Marieke trok. 'Kom,' riep hij, 'of ik val!' en hij greep haar hand, en zij ritsten van den trap, staken hunne voeten in gerookte kloonen, en liepen in den hof. Maar daarbinnen in den stal, stampde de merrie, en Pallieter kreeg ineens het goed gedacht te paard te rijden.

Zij draaiden de staldeur open, en haalden Beiaard, de witte merrie, buiten.

't Was een kolos van een paard, met aders op zijn lijf een manspink dik.

't Schudde zijn grooten kop, en de dik opeengepakte krullende manen, die langs weerskanten zijn breedden nek hingen, wapperden lijk een vlag.

Rillingen van genot liepen over zijn huid, de felbehaarde pooten stampten putten in den grond, en zijn lange staart sloeg heen en weer.

Het hinnikte en 't was lijk een feestelijke lach die over de velden sprong.

Pallieter zette Marieke scherlings op den ronden rug, en plaatste zich achter haar. Beiden zonken weg achter den struischen paardennek en zij moesten hun kop bezijds steken om iets van 't vóór hen liggend landschap te overzien.

En de schuimende snuit naar de breede borst gebogen, stapte Beiaard op den Nethedijk, en zijne groote pooten klopten plat en zwaar lijk hamers in het roode zand. Alles bewoog wat er aan was; het genoot en snoof de klare morgenlucht, en was spelend als een veulen, sloeg zijn kop omhoog en opzij, wipte zijn achterste pooten in de lucht, en hinnikte aanhoudend.

De buiten was frisch en rook bijzonder fijn. De weelde van den nacht leefde nog onder het gers, en op de Nethe rok en kronkelde er zich wat witte damp, maar de verten waren klaar.

Er hongen drie leeuwerikken te trillen in een lichtgroene lucht, en de laatste ster verwaterde in het uiteenlopend licht van de opstijgende zon.

Zij kwamen aan de beemden, hier en daar met ploegen maaiers bezet.

Pallieter deed de merrie staan, en overzag met blij gemoed dit rijke zomerwerk.

Er hoekten reeds breede straten van afgesneden gers doorheen, beekwater werd zichtbaar hier en daar, en de gerssapreuk kwam met stooten uit de lichtgroene afgemaaide plekken.

Overall ronkten de zeiselen; er klonk van alle kanten gewet en geklop op het klankgevoelig staal en de woorden van mannen en vrouwen — klein en miniem onder het hoogopklimmend geweld van de lucht — waren in de beemdenwijdheid groot en lang.

En swenst opende zich de zon en stak de wereld vol van licht tot over de horizonnen.

Dat spoot stralen uit de zeisens.

‘Kom,’ zei Pallieter, ‘de zon heet de zeiselen geweeën.’

En met een ‘dju’ reden ze verder langs den molligen weg en klaterende boomen, de open velden in.

Beiaard draafde op gelijken pas en zijn pooten klopten dat de aardvlokken boven hun hoofd vlogen.

Zij lachten van genot en lieten zich mee opwippen.

De paardwarmte drong door hun billen en rond hun kop liep de frissche morgenlucht.

Zij reden nevens groote korenvelden, met roode papavers en blauwe korenbloemekens aan den boord.

Soms kwam een adem wind over de aren gewandeld, en dan gleed er op het gele koren een blinking van bleek goud.

Een haas schoot schuins over den weg, en daar in verschompliegde voren, tusschen witte kiekens kraaide een groene haan.

Duiven toerden boven de hoeven, en waren nu eens zwart en dan weer wit, en soms hun vleugelen doorzichtig in de zon.

Dien morgen was er ievers een koekoek.

Marieke lachte, en het tippeken van haren witten halsdoek bleef achteruit staan en klappertrilde van den wind en van het rijden.

Met scherlings op het paard te zitten en door 't geschok, waren hare rokken hoog en hooger geschorst, en alzoo zag Pallieter, ten volle uit, haar bloote beenen en boven hare rechterknie den witten garen kant van hare broek.

En dat deed hem het veld en de alderblauwste lucht vergeten.

Hij kost er bijna niet van spreken, en zijn hart sloeg er een kloppen rapper van. Hij werd er heerlijk en uitbundig van, en hij boog zich naar de korenaren, trok er een handsvol uit met wortel en al, en draaide er mee boven zijnen kop.

Hij riep 'Dju, Dju!' en Beiaard versnelde den pootslag, en rok zijn lijf wat langer uit.

't Werd een rappe rit nu op den malschen weg, die kronkelde en keerde lijk een aardsche waterloop.

Beiaard hong er in 't keeren scheef van, en Marieke wrong de manen rond haar handen en gichelde van 't lachen.

Zoo kwamen zij op den veldhoogte vol met groen en graan.

Daar hield Beiaard stil, en versloeg zijn dorst aan eene beek.

Marieke keerde zich om tot Pallieter en was buiten asem, hare boezemkens gingen rap op en neer, zij kost er bijna niet van spreken, en dopte het zweet met haar halsdoeksken weg.

Zij bezag Pallieter voldaan, en hare oogen werden grooter dan anders. Hij tikte op haar handen, en wees haar de vier torens die men van hier zien liggen kon: Duffel, Mijlstraat, Huut en Mechelen.

Nu lag de Reinaert ver vandaan, heel ver achter de boomen, aan den achtersten Nethedraai.

Van hier gezien was 't Netheland weeldrig en uitverkoren als een borst der aarde.

De korenvelden, en bruine en groenbeplante grond, met hoeven en hooge boomen er op, zakten verdeeld in ongelijke vierkanten naar de lage beemden, die zonken in de Nethe, en aan den overkant rees de grond er even vruchtbaar uit, maar was onzichtbaar door het hevige licht der zon.

Het licht hing in het dal gelijk een dichte wind, en Pallieter en Marieke konden slechts met één oog toe en één oog open de uitgestrektheid zien.

En met zijn platte hand het dal aanwijzend zei Pallieter: 'Dat is man beste kamer! Ma salon! De loecht is ma plafon, de zon man horloge, het gers is man tapijt, de regen man gordijnen, mor... man bed is zonder vrijw!'

Marieke werd rood, glimlachte, zag eens zonder dat ze 't wilde, Pallieter rats in zijn oogen, en zag dan naar omlaag.

Pallieter had het gezien, het zei hem meer dan genoeg, en het was alsof men hem een poort opendeed vol zoete riekende appelen —

Zoo was er dan een stilte rondom hen, terwijl in ieders hart het grootste ding gebeurde —

Maar ineens kwam er van uit de kleere lucht een geweldig geronk. Zij zagen beiden naar boven en, God! heel hoog in de hevige-blauwe lucht hong een wit eendekker-vliegtuig, dat met groot gesnor en geronk, effen als op water, door de lucht schoof.

Met beide armen er heen wijzend, liet Marieke een kres, en Pallieter zweeg van aandoening lijk een steen, hij vloekte binnensmonds van bewondering, werd wit lijk melk, en er kwam een traan in ieder oog.

't Was toch schoon: gracielijk als een reiger, zonder schok of stoot, veerde het kalm door de lucht, met zijn vleugelen en zijn staart schriltwit op 't warme blauw.

De lucht was vol stalen geronk, en al de menschen in het dal liepen van hun werk en uit hun huis, en zagen naar omhoog.

'Nen engel heet er ni aan,' zei Pallieter stil.

'Neeë,' zei Marieke, 'ik kan man oege ni geloeve!'

En zwijgend volgden ze, met het keeren van hoofd, de wending van zijn vlucht.

Het was alsof er iets heiligs over de wereld kwam. De duiven schoten verschrikt weg, en overal waren stemmen van roepende menschen.

Maar ineens scheen het vliegtuig als stil te staan, lijk doet een valk als hij zoekt; 't deed een zwenkende beweging, sneed sierlijk een halve ronde over de landstreek en dan ineens met lenige lijn, stak het van uit die duizelingwekkende hoogte recht naar beneen en kwam schoon gelijk een kraai, in de weiden, aan den overkant der Nethe.

De koeien, die er gerust te grazen lagen, sprongen verschrikt op en liepen in groote verwarring weg; er waren er bij

die al waterend wegghusden, met de pooten uiteen en den staart recht omhoog.

‘Kom!’ huilde Pallieter.

‘Mor ’t water!’ riep Marieke bevreesd.

‘Water, water, water! Over het water! Dju!’... En hij gaf Beiaard twee stampen, greep naar den toom en raffel! daar holde Beiaard er van door, recht vooruit.

Het paard werd lang, de pooten raakten bijna geen grond meer, en de manen en de staart stonden achteruit; het reed de lucht kapot, en klotten aarde vlogen in de lucht en in de boomen.

Pallieter en Marieke zaten gebogen, hieven zich op om lichter te zijn en de boomen schoten voorbij, het koren was een bleeke ritseling, en de grond als een rap water.

Pallieter riep en vloekte maar ‘Dju! Dju!’

Rechtdóór ging de rit, rats door de savooien en de peekens, over de grachten, door elzenhout, altijd maar recht door, de aarde dreunde er van, en vogelen schoten op, en kiekens stoven kakelend uiteen!

Pallieter zag eens op. Over alle wegelen en het veld kwamen menschen aanloopen, en daár, daár lag de Nethe hoog en stil.

Pallieter zijn kloonen vielen uit, Marieke liet een kres, en Beiaard plonsde met daverend geluid in het malsche Nethe-water!

’t Was lijk een bom die sprong, een lichtgestraal als van honderd hevige fonteinen; het water kwam er van naar omhoog, klotste witte baren open, en smakte en sloeg tot op den dijk.

Het water kwam tot aan hun borst en sloeg op hunne schouders.

Snuivend zwom Beiaard in het waterrumoer over, en hief zich met veel moeite, druipend lijk een regenwolk, op den dijk.

Ginder lag het vliegtuig, rondom met menschen bezet, men kost over de koppen loopen, en gedrieën een macht van waterkletsen verspreidend, kwamen zij er vóór. Het volk stoof verbaasd uiteen, en daar stond het vliegtuig wit en licht, als om met een hand maar op te heffen.

Ze waren twee vliegers, beiden in lederen frak en een wollen pots over de ooren.

Terwijl de eene in den zitbak olie goot, vijsde de andere aan de geweldige peereleeren schroef.

Pallieter vroeg:

‘Hoeveul vraagde oem het Scheld te late zien!’

De beide mannen lachten om deze vraag, en weigerden beslist. Maar Pallieter blééf aandringen, verhoogde telkens den prijs, tot zij eindelijk toegaven.

Hij wreef in zijn handen en zei: 'Nij gaan we is samen in het rijk der zon.'

'Er is maar voor twee man plaats,' merkte de stuurman op. Het was lijk een steen op Pallieter zijn hert.

'Da's spijtig, hé kind,' zei hij, 'mor 'k neem oe dan mee in mijn ziel.'

Marieke was ineens verlegen, en streeelde de manen van het paard...

40

Een der vliegers gaf aan Pallieter zijn lederen frak, en dat zijn broek mestnat was, deerde niet. 't Was frisch!...

Hij zat nu achter den vlieger, die het roer hield, de andere trok eenige keeren aan de schroef, die ineens zoo hevig begon te draaien dat ze onzichtbaar werd, en Pallieter kreeg het geweld van duizend winden op zijn neus, de mannen hun hoeden vlogen af, en de vrouwmensen hun rokken naar omhoog.

De schroef brulde, en daar rolde het spel een vijftig meters hobbeland voort, en loste zich weg van den grond zonder dat Pallieter er iets had van gevoeld.

Op een wip zag hij de boomen reeds onder hem, het volk liep van verwondering mee, en ginder in 't rood op 'n wit paard reed Marieke op den dijk, zij wapperde met haar zakneusdoek-sken, en riep 'tot straks, tot straks!' maar daar hoorde hij niets van terwille van de schroef.

Met een geweldige snelheid ging het vliegtuig hooger en verder. Hij zag verbaasd rond over de wereld, die onder hem lag, waar alles ineenkromp en versmolt. 't Was alsof hij zitten bleef en de aarde rap draaiend in de diepte viel.

Er was niets zwaars meer aan hem alsof hij zonder lichaam was.

Hooger en hooger! en overal zag hij de blauwe horizonnen, die zich meer en meer openrokken.

Wat waren de begijnenbosschen, de huizen, de dorpen, torens, velden, en boomen en de Nethe!

't Was als iets om met een vergrootglas te bezien.

Overal was het licht, en vierduizend meters onder hem lag heel de wijde wereld open, schoon en heerlijk en bedwelmend als de oplossing van een groot mysterie.

'Och wat is den aardbol schoen!' zei Pallieter.

Heel de lucht was gevuld met het geluid der schroef; 't was alsof zij er op gedragen werden.

Pallieter zijn ziel groeide van geluk; zoo op de open lucht te zitten, een deel van den wind te zijn, doorzinderd en omringd te worden van licht en lucht, en er doorheen te schuiven en te snijden als een pijl, op weg naar iets eeuwigs! Hij was als zat van ruimte! En daaronder lag de wereld zoo schoon en innig van zon en van koleur, zoo vol, zoo volstrekt, machtig en heilig als het einde aller dingen.

Pallieter was er van ontroerd en zei vloekend: 'Hoe schoon, hoe schoon!'... en dan... 'O dank mijnheerken God, dat gij mij op aarde hebt geblazen!'

Maar in de diepte bochtte smal en blinkend, de Schelde door de streek, en daarnevens lag een handsgroote, roode plak, en dat was Antwerpen, die groote stad met haar duizend huizen en honderd straten! en ginder heel, heel ver waar de stroom zich aan den horizont verloor, stond de witte, matte blinking van de groote zee! En ginder lag Brussel, Mechelen en overal kleine steedjes en dorpen! Pallieter kost er tien met één hand bedekken en hij zei:

'Dor wone na de mensche!... Dor woene ze na, die denke dá z' allemaal gelijk hemme!... Een scheet in een flesch! Och, Thomas à Kempis, als g'in e vliegmachien had gezete, oe boekske had duzend kieren iens zoo schoen gewest!'

- ↘ Marieke en Pallieter maken een tocht te paard. Beschrijf hun uitje en hoe Pallieter dit ervaart.
- ↘ Plots zien Pallieter en Marieke een vliegtuig.
 - Ze gaan er snel te paard achteraan. In dit fragment wordt het paard vergeleken met een vliegtuig. Verklaar.
 - Hoe reageren Pallieter, Marieke (en andere mensen) op het vliegtuig? Hoe beschrijven ze het vliegtuig?
 - Denk je dat vliegtuigen al lang bestonden in de tijd van Pallieter?
- ↘ Pallieter vraagt aan de piloot om een stukje mee te vliegen. Hoe beleeft Pallieter zijn vlucht?

Pallierter en Marieke gaan trouwen!

Pallierter komt te weten dat de Net(h)e rechtgetrokken zal worden en dat er een treinspoor zal worden aangelegd. Hij is daar niet tevreden mee en wil zijn huis verlaten.

Marieke wordt zwanger.

DEEL II

Dooilied

43

ONVERWACHTS, na een dag dat de ijzel de stammen der boomen, het onderste der takken en alles wat nog niet besneeuwd was, met zilver had betinteld, viel de dooi in.

Een plotselinge lauwte omringde en woog op alle dingen, en de besneeuwde daken en boomen en de ijskegels aan de pannen werden dat seffens gewaar, en begonnen te lekken en te druppelen, de sneeuw zakte, het ijs kraakte en scheurde.

Drie dagen nadien dreven de ijsschollen op de Nethe met de tijen mee.

‘Het fenste muziek gaat er nij over ’t land,’ zei Pallierter tot den Pastoor. Zij beiden stonden op het steenen bruggesken van ‘het Hemdsmouwken’, een zijarmken van de Nethe, dat door het Begijnhof zijn smal waterke kronkelde.

Van op het met mos begroeide bruggesken beluisterden zij het dooilied, dat over het Begijnhof zong. Het Begijnhof was oud en innig, dien Februari-morgen; Lichtmis! De roode gevelen en daken, de witte muurkens, langsheen het water hangend, de knoestige perelaren en appelaren in de kleine hofkes, alles was nat en beklamd, uitgeslagen van het water, en tegelijkertijd vinnig stralend in het heldere zonneken. Het was inderdaad maar een zonneken, maar het maakte over de aarde in al dat water zulk een groot lichtgespeel als een volwassene zomerzon. Het hong in de lucht vernieuwd en frisch lijk een schitterend gouden waterplasken. Hier en daar tegen de pannen, op de boomen, in een bloempot of een omgekeerde kuip, blankte nog de witte sneeuw die eens het land verblijdde, maar de sneeuw moest weg, zijn tijd was uit. Onder de sneeuw door waren versche krachten opgestaan, waarvoor hij uit den

weg moest; uit de lucht waren zijn vijanden gekomen, met aan 't hoofd de jonge zon. En zij beglansde hem, loech er stekend op en door, en hij smolt, de goede sneeuw, en lekte en drupte in zingend, stralend water dood.

Zoet muziek van blinkende perelen, overal! Met de zon er in waren het als perelensnoeren die van de boomen en de pannen hongen. Zwaar, kletsend en rap, dreste het uit de dakgoten, het zong in de zinken buizen, plaste op de straatsteenen en 't klopte lijk harde kneukels en marbollen op het ingezakte, geel-geworden ijs, dat schitterde in de zon. Er waren van alle watergeluiden, rappe en korte, gedruip en gelek, gebonk in emmers en tonnen, gedres en geklets en hoe meer het oor luisterde, hoe rijker het lied aan klanken werd.

Het was de zang van de nieuwe zon, de eerste stemme van de naderende Lente! En de zonnige lucht was vol klokkengegalm. 'Nij zulle we gauw on 't goe weer zijn,' zei de pastoor. En na eene stilte en een zucht: 't Is toch spijtig, Pallieter, dag' onze streek verlaat en de wereld intrekt. Och, bleft, en bauwd oe wa' verder nen hof. Dorbij, as er e jaar over de nief Nethe is gegroeid, zuldet weral gewoen zijn en zuldet schoen vinne. Bleft!'

'Da's allemal waar,' wedervoer Pallieter, 'de streek mag na de veranderinge duzend kiere zoo schoen zijn! — Mor het gedacht en 't verlange oem overal en nieverans te wonen is in mijn bloed geslage. 'k Moet weg. Dad is in mij opgekome med in September ooievaars hiel hoeg in de loecht zien weg te trekken.'

'Nor waar gade?' vroeg de Pastoor.

'Dat weet 'k nog ni, 't is iender waar,' zei Pallieter.

'Ge zult er veul genot van hemme,' zei de pastoor. 'Was ik zoo oud ni 'k ging mee!'

'En oewe rok dan?' vroeg Pallieter.

'Da was ik vergete,' zei de pastoor lachend.

'Kom, we gaan nor Fransoe, kaves drinke oep de schoenheid van den waterzang.' Ze gingen van 't Begijnhof weg en wandelden over de Begijnvest. Uit de driedubbele hooge boomenrei, machtig van bouw als een kerk, met de landschappen als ramen, vielen de groote, zonbestraalde lekken zoo menigtallig, dat het als regen was.

De blijde, zotte perelendans!

Ze klopten op de boomen, sprongen van den eenen tak op den anderen, ze vermengden zich, en de een viel rapper dan de ander. Soms kwamen ze met handsvollen naar beneden gerold, dat de pastoor zijn tikkenhaan er bijna van inbutste, dan

ging het weer op een wandelpas, om ineens weer zot neer te bonken en Pallieter zijn rug zoo nat te maken als een opneemvod. ‘Lot ze mor klappe!’ zei Pallieter, ‘ze rieke nor de Lente!’

En zij lieten zich maar bedruipen, dat het nat in streepen over ’s pastoors zwarte soutane naar omlaag rees, en het rond Pallieters hoedje lijk gouden bellen hong. Ze blonken allebei.

‘Luistert,’ zei Pallieter.

‘Hoòrt!’ zei de pastoor.

En zij beluisterden het muziek van den koelen blinkenden perelendans.

Het land was een weelde van fijne koleuren en teedere tinten. De sneeuw lag er nog bij plekken, en er hongen heel fijne nevelen, die de verten bewasemden, en het rood der daken en het zwart der boomen verzachtten. Door de nevelen weefde de waterzon de weelde van haar jongen glans. En de verten waren daardoor lijk oude tapijten.

‘Zie!’ riep Pallieter, naar een sneeuwplek loopend in het gras, ‘een snieklokske! een snieklokske!’ Door de sneeuw had zich, spijs koude en wind en schraalheid van de lucht, het bloemeken opgewerkt en belde nu zijn blanke klokskes onervaren in de lucht.

‘God heeft zijn teen reeds op aarde gezet!’ juichte Pallieter.

‘Wij meuge God danke, de winter is uit!’ zei de pastoor.

‘En ginder is het leven-geven al in volle gang,’ riep Pallieter, en hij wees naar een boerderij over de Nethe, waar twee boeren een witte veers lieten bespringen door een jongen, rosgeklekten stier. Op een oogenblik was het gedaan, en was er zich in die koe nieuw leven aan ’t bereiden. Daarna sprong de stier wat op en neer, en sloeg met zijn achterste pooten een emmer en aardklonten in de lucht.

‘Wij hemme ne fijne Lichtmis,’ zei de pastoor.

‘Ik hoor het licht krake,’ juichte Pallieter.

‘De boome wiene van vreugde,’ zei de ander.

‘Kom, nor Fransoe, versche kaves drinken op de kommerschap van de Lente!’ en dit zeggende nam Pallieter hem vast, en zij gingen arm aan arm naar de Nethe om over te steken. Doch het ijs was gebroken en dreef aan in groote, gele schollen met luid gekraak, rap tij op; het schuitje stak nog altijd onder water, vastgevroren in het ijs.

‘Maar Pallieter,’ lachte de pastoor, ‘daar kunne wij oemes ni over! Laat oens last de stad oemgaan.’

‘Da ga’ vanzelf,’ sprak Pallieter, ‘geft mij maar ne pol.’
 ‘Neeë’t,’ zei de pastoor, ‘k ben nog te joeng oem mij leve te riskeere.’

‘Ik kan springe,’ zei Pallieter, ‘ge weurdt nij toch ni verveerd? Doe da’ morgel!’

De pastoor liet zich overreden; hij had veel vertrouwen in de vlugheid van Pallieter.

Pallieter nam den pastoor op zijn rug, ging den dijk af, en sprong op een voorbijschuivende schol, maar die kraakte en klonk om, doch alvorens Pallieters voeten water hadden geraakt, was hij op drie, vier schollen gesprongen, van de een op de andere, tot hij eindelijk in het midden stilhield op een groote sterke ijsplaat.

‘Springt voert!’ riep de pastoor.

‘Ni,’ zei Pallieter, de pastoor neerzettend, ‘voeld is hoe aangenaam het is, zoe te wandelen oep het water.’

En alzoo lieten zij zich meedrijven op de Nethe. Charlot had het gezien, kwam wanhopig naar buiten geloopt, trok aan haar haar en riep heel de streek bijeen. ‘Zij verdrinke, menhier pastoor verdrinkt! Een koor, ’n koor, kom, hulp!!’

En zoo hard ze kon liep ze naar de Nethe, en achter de twee drijvende mannen. Maar hoe verschoot ze, als de pastoor haar toeriep: ‘Hewel Charlot, vinde ni da ’k nen goeië Sinte Peterus ben?’

Ze rilde op haar dikke beenen en, van alteratie zei ze ‘neeë...’

Zoo lieten ze zich mee naar Fransoo drijven om bij hem de uitvaart te vieren van den winter, die nu uitlekte in zoet muziek en stralende perelen.

- ↘ De pastoor probeert Pallieter nog te overhalen om te blijven. Welke redenen haalt hij aan?
- ↘ Pallieter heeft echter ook zijn redenen om te vertrekken. Wat zegt hij tegen de pastoor?
- ↘ In welke mate ben jij gebonden aan je eigen streek?

De klokken van Rome

PALLIETER lag op zijnen rug in 't gers den grootschen gang en groei der wolken na te zien. 't Was geweldig!

Heel die woelige Meertsche hemel stond in zijn oogen. Het waren zotte wolken, die telkens van vorm verwisselden en veranderden, en alle minuten het aanschijn des hemels vernieuwden. Ginder boven klompte er zich een donkere massa blokwolken bijeen, loodblauw en zwanger van hagel en regen. Ze stuurde voorbij de zon, alles meesleepend op haar trotsche vaart, maar ze stootte tegen een reusachtig witten wolkenberg, brak kapot, werd verscheurd en in bleekblauwe reepels getrokken, die dieper en dieper den hemel inkloppen, en zich ten leste heel hoog tegen de lucht hadden geplakt in schuchtere, witte protwolkskes. Terwijl was er van achter de aarde een rozige bergketen gegroeid, die zich oprichtte langsheen den zuider horizon. Het waren roze rotsbergen, van boven tintelend wit als versche sneeuw en klaar afgeteekend op het heldere lievevrouwenblauw der lucht.

Verre dorpstorekens staken er op af. 't Was een Zwitsersch landschap, maar de toppen zwollen op, en torens werden de verre bergen, torens die rezen naar de zon, van boven zilver en goud, en van onder aschgrauw purper en bruin. Wolkenkathedralen met vensters, gangen en nissen; Walhalla's! Maar éér men er aan dacht vlokten ze uiteen in wattige brokken, zakten, vouwden ineem en regenden ginder uit over het heldere, bezonde land.

Eén ontzaggelijke, witte wolk, sterk ineengestoken lijk een reusachtige bloemkool, kwam nu in den hemel. Die was baas en koning van de lucht. De volle zon botste er op, en tranen liepen uit Pallieters oogen van het danig licht-geweld. Ze troonde een tijd boven de aarde, maar vloten kwamen van alle kanten op haar aangestormd, oorlogsvloten, schepen met dikke buiken, wit en bruin, en zij overweldigden haar en zogen al haar zilver en sterke vormen op. Anderen bouwden zich er boven op, anderen weer dreven wild erover, en zoo ging het gedurig en aaneen. Bouwen en breken. En dat leefde allemaal, dat wroette en krioelde en stond geen minuutje stil. De blauwte diepte er fijn en innig tusschen en de zon, de Paaschzon! Want morgen zou het Paschen zijn! De verjongde, malsche, gezuiverde zon speelde dwaas en uitgelaten in dat wolkenspel, lijk een kind 's morgens in het witte bed. Ze

schoot Mozesstralen, bracht zilver en goud op het purper en geel en wit, en sloeg vonken in de lucht. En wie er mee deed aan dit wolkenspel, dat waren de duiven, die, in kladden of alleen, hoog opstegen, zich uit de lucht lieten vallen, nu eens wit als papier waren op het donker purper, en dan weer als gouden vlokken rakend eenen Mozesstraal.

O, het wolkenspel! 't Is schoon genoeg om den eenzamen herder een heelen dag mee bezig te houden.

En daaronder lag de jonge wereld, groen en versch.

De dunne wind liep er over met de vlugge schaduw der wolken en het schelle licht der zon.

Zwart stonden de boomen, maar in de zon zag men ze overdekt met geelgroen gaas. 't Waren brekende botten!

Alleen was hier en daar reeds een appelkokkenboomken, dat lichtrood en roos te helderen stond in het rillende leven.

De Nethe was vol zilveren tinteling, en de schepen met witte, gezwollen zeilen.

Maar onvoorziens was het donker en grijs geworden, en klets! de regen en de hagel knetterden hard en dwaas op den grond en op Pallieters gezicht. Lachend sprong hij op en liep schuile onder een houtmijt.

Van hier zag hij den molen draaien, en veel verder nog molens met roode wieken in het loopend zonnelicht. Doch ineens schoot de zon er hier weer door en hing de hagel over de Begijnenbosschen, en boven den slanken molen spande er zich, op de donkere lucht, een helder stuk regenboog.

De hanen kraaiden klaar en hel, en onder de houtmijt rook het naar versche viooltjes.

'Veur Marieke!' riep hij. Hij begon te zoeken en daar, tusschen het korte nieuwe gers stonden ze, purper en nat, die lieve goevrijdagsbloemkes! Hij meende ze af te plukken, maar stond weer recht en zegde:

'Neeë, 't is te schoen, ik laat ze staan!'

Hij sprong over de beek en ging nevens de velden naar huis. Het leven herbegon, de lucht hing vol geuren en beloften, en er liepen rillingen van ontwakende frischheid over de wereld. Overal waar er een vinger gers groeide, stond er een koppel madeliefjes te blinken, en langs alle kanten dreste het zot gesjirp der musschen.

De goede, geurige velden lagen thans ontdaan van 's winters barrigheden. De grond was overal bewerkt, het onkruid eruit gehaald; hij was doorsneden en doorploegd, omgespit,

verkneed en gereven, en daar lagen de velden nu, heerlijk in verschillende bruinen gevierkant. Hier en daar stonden musschenschrikken met hoed, broek en frak te waaien in den wind. En het schoone werk der velden herbegon voor gansch een jaar. Hier en over de Nethe trokken witte en bruine peerden met fieren stap den ploeg door 't veld; de grond viel open in vette schellen. Het was vleesch, om er in te bijten. De zaaiers gingen grootsch lijk koningen over de velden weg en weer, het zaad strooiend in de aarde. Overal zag men ze, klein lijk vingers, over de Nethe, tusschen de boomen, onder den molen en nevens de Begijnenbosschen. Ze strooiden het edel zaad. Er woei wind om, en zon. Dat was de eerste zegen, en de gewillige aarde ontving het, was er gelukkig en dronken om, want weer kon ze in weelde gaan baren, al die millioen zaden hare kinderen maken, moeder zijn... Vele boeren waren aan 't patatten planten, en daar keerden en gingen de beervaten en karren, over en weer wijd verspreidend hunnen snellen reuk.

De sleutelbloemen leien hun goud nevens de sloten. Pallieter plukte een tuiltje ervan en stak het op zijn hoed.

De koeien waren terug in den beemd, en de zwaluwen in de lucht.

Aanhoudend kwamen wolkschaduwen van ginderver donker aangelopen, achtervolgd van helle, natte zon.

Pallieter stond dat allemaal bewonderend aan te zien. Och, hij was zoo gelukkig om al die nieuwe heerlijkheid; om de zon en de wind, om de weerkomst van den uitkoom, het volle, open leven!

Och, 't was zoo schoon, zoo heilig en zoo goed! En toen zag hij juist een jager, die bukkend voortsloop naar een goudfezant.

'Verdoemd,' zei Pallieter, en hij meende juist in zijn handen te kletsen om den vogel op te jagen, als de jager zijn hoed afviel. En toen kreeg Pallieter een aardig gedacht. Hij liep haastig naar den hoed, schoof er een versche koeientaart in, en zette hem schoonekens terug.

De vogel vloog op, en de jager werd gewaar dat hij zijn hoed verloren had. Hij zocht en vond hem en wilde hem opzetten, maar als hij zag wat er in was, sloeg hij hem tegen den grond en stampte er op lijk een razende zot, en zette vuisten naar de koeien. En Pallieter stond van achter een houtmijt alles af te zien en lachte zich bijna een breuk.

Als hij thuis kwam, met de bloemen verslapt op zijn hoed, wapperde de witte vlag ter eere van het goede weer, en

Marieke had in den hof het fonteintje opengedraaid, dat na een heele winter wachters, weer zilverig opsproot met een frissche, koele perelenpluim.

Charlot was met Marieken in den hof eieren en oranje-appelen aan 't verbergen, die de kinderen van Fransoo straks, als de klokken weerom zouden luiden, mochten komen zoeken.

Pallieter had gisteren al die eieren geschilderd. Er waren er van alle koleuren: bloedroode, botergele, blauwe, groene, anderen bespikkeld, gestreept, met krullen en bollen; er waren er bij met een haantjen op, met een manneken, een lachende zon, met bloemen en boomen. Alles om ter hevigst van kleur, en nu ze daar lagen in de struiken, op den grond, waren het als vreemde vruchten, ineens, bij een gril der zon, gegroeid.

Charlot was blij dat het gedaan was, en zei met een zucht: 'Dormee is de Vaste gedaan en kome de klokke vroem.'

'Ge zijt er toch ni mager van geweurre!' lachte Pallieter.

'k Hem ma toch niks te verwijte,' zei Charlot fier. 'k Hem mor iens per dag man gusting geëte!'

'Dan waard' ook iedere kier oem te berste!'

'Watte?' riep Charlot geërgerd. 'As het te veul is da 'k hier nen boterham mier eet as gewoente, dan weur 'k liever beggentje, veul liever dan mee elle mee te gaan nor die vremde streke, wor menscheneters en wilde bieste woene! Verstade da? Sloeker! Gulzigen beer!'

'Och kom,' zei Marieke, 'maakt oe nie kwaa, Pallieter zegt da veur te lache!'

'Dan ik oek!' zei Charlot kort en afgebeten, en ze ging in de keuken terug aan heur werk. De meid had nu haar kapelin afgedaan, en weer was heur klein haardotsken voor een heele zomer zichtbaar. Ze had splinternieuwe, zwerte, blinkende klonen aan, beschilderd met een gele vogel op een groenen tak.

Na een half kwartierken was ze het gekijf al vergeten, en stond ze te zingen van:

'Ik heb tot speelgenootje
een katje nog zoo klein...'

Pallieter wandelde met Marieken den hof in.

'En deur dezen schoenen hof zal de Nethe recht gelijk nen regel gaan. 't Is toch spijtig!'

'As ge geren nen hof hebt, dan kunde in ons deurp kome woene, dor is 't oek schoen en dor zitte we vrij in de hei en in de bossche!'

‘Neeë,’ zei Pallieter, “k heb e gevuul van ne vogel: ’k wil overal woene! — Ge gaat toch wel gere mee, eh vrijke?” vroeg hij teeder nadien. En zij sloeg hare groote oogen gelukkig tot hem op, lei heure armen rond zijn hals, en zei:

‘As ik mor bij ij mag blijve, meugde ma meeneme nor ’t ende van de wereld.’

En zij drukten malkander een langen, innigen zoen op den mond.

Charlot riep haar, want de kinderen kwamen, en lachend huppelde Marieke hen tegemoet. Pallieter zag haar achterna, en zei: “t Is mijn zieltje.’

Maar daar floot een merel in den knottigen kastanjeboom, en vloog toen naar de vest. De vesteboomen waren bruin van de botten en hongen vol musschengeschetter. In den hof stonden de perelaars in bleeke knop, die elken dag kon openbreken; de pruimeboomekens lieten al wat roze zien, de perzikboomen pronkten in lichtroode, weelderige bloem.

De grond, die verjongd was met om te spitten, had ginder reeds melksalaad gegeven, en al verschillende bloemen opengebroken; op het molenheuveltje vettige, vleezige hyacinthen, en rond het fonteintje hier en daar reeds een geurende vlier. De pasgesneden haag zag bleekgroen.

Pallieter verschoot van de snelheid waarmee het leven werkte. Het stond nooit stil, het groeide en broeide allemaal en overal, het brak los uit den grond, uit de boomen en het water; het mos plakte zich op de steenen en de zwam op de boomen, ’t eene op het andere, gulzig om te leven, en alles overweldigend in een roes van jonge liefde, en brandend om te koppelen en te bevruchten. ’t Was het versche bloed dat opsloeg.

Een eenden-driehoek keerde hoog in de lucht terug uit de warme landen! En ineens sprongen overal, in stad, dorp en begijnenhof, de paaschklokken los en galmden en jubelden over de wereld de Verrijzenis van God en van het leven! Christus is opgestaan!

De klokken kwamen van Rome terug, en ze zwierden een regen van eieren over de wereld. Het land rook van een nieuwe ziel, de jonge Lente stond gereed in de boomen! Alles had knop en bot, het Leven jubelde over den Dood. ’t Was de Verrijzenis, de levengevende Verrijzenis!

En toen, smeltend van ontroering, kustte Pallieter den grond.

- ↘ Hoe omschrijft Pallieter Pasen en het lentetafereel?
Welke beeldspraak gebruikt hij?
- ↘ Wat vraagt Pallieter aan Marieke?
- ↘ De laatste regel van dit hoofdstuk verklapt veel over wie Pallieter is.
 - Waarom kust hij de grond?
 - Is dit een nieuw begin? Een afscheid?

De kruisen en de zegening der velden

HET weer was terug slecht geworden, heelder dagen mot- en plasregens, grijs, triestig en gesloten. Niettemin werkten de boomen neerstig voort, alleen op eigen kracht. Zij bloemden toch! en de eene na de andere boom hulde zich in bruidsgewaad, en de bloemen openden hunne lippen om al de weelde van hunnen reuk uit te spreken. De zalvende zon bleef weg, en in plaats van dat de bloei uit den grond lossprong, zot en wild en overtollig, gulzig naar licht en leven, kroop hij er uit, langzaam en voorzichtig.

‘t Zal betere,’ zei Pallieter, ‘as de kruise zulle gaan.’ Want zij zijn het toch, de kruisen, die de poorten opendoen voor de schoone, vaste dagen en den grooten zomer. Al het schoon weer dat vroeger komt is maar schijn en misleiding. En een ieder werkte voort, wist dat het niet anders kon, en wachtte geduldig naar de kruisen.

En juist vandaag, als de kruisen moesten gaan, was er met den nieuwen dag een blijde, bolle wind opgestaan, die dansend over de aarde vaarde en al de waterlagen uit den hemel joeg.

De Kruisen gingen. Pallieter en Charlot gingen mee. Pallieter reed achter de processie aan, op Beyaard, en overzag alzoo den stoet en het land. Ze kwamen nu in het volle veld. De wind sloeg de roode vanen vooruit, speelde en drukte in de rokken der vrouwen en der priesters, en wierp het latijnsch gezang als zaad uiteen over het veld.

Heel de hemel was zilver, van verre witte opeengestapelde worstwolken, die langs alle windstreken rond de aarde wandelden. Het licht kwam van de wolken.

Het zaad barstte in de aarde.

En het klonk in het latijn, het waaide gebrokkeld over de bruine velden, over het schittergeel rapenzaad, langs roosen-blank bloemende boomgaards en riekende hoven: ‘Uyt de diepten heb ik geroepen tot u, Heere! Laet uw ooren luisterend wezen naer de stemme mijns biddens. Is ’t dat gij de boosheden gade slaet, Heere, Heere, wie zal ’t verdragen?’

De roode misdieners rinkelden de bel en zwaaiden den geurigen, blauwen wierook weg. De pastoor in gouden-purpel koorhemd, waarboven blinkend zijn kletskop, sprenkelde met grootsch gebaar het wijwater zegenend over heel de schoone, groeiende streek.

De boeren en boerinnen hielden hunnen paternoster vast, en lazen halffluid voor hunne vruchten, de beesten en den grond.

Heel hun leven lag daar schamel en bloot onder Gods grooten hemel. Van den hemel hing het alles af. De Hemel vol dood en leven, kwaad en goed, vuur en ijs, hitte, zon en lavende waters.

En zij vroegen onderdanig, als tolk voor de sprakeloosheid van 't zaad, de boomen en de vruchten: 'Heere, verhoor mijn gebed met uwe ooren, neem mijn klagelijk bidden in uwe waarheid, verhoor mij in uwe rechtveerdigheid.... Want de vijand heeft mijn ziel vervolgd, hij heeft in de aarde mijn ziele vernederd.' 't Was de smeeking van de vruchten en het zaad en de boomen na den langen winter, den vijand: 'Hij heeft mij gesteld in 't donker, gelijk de dooden der wereld. Om uwen naam, Heere, zult Gij mij levend maken. Gij zult mijne ziel van de tribulatie uitleiden en mijne vijanden geheel vernielen. Gij zult vernielen allen die mijn ziel verdrukken; want ik ben uw dienaar!'

Het gebed der gewassen des velds! De wind danste over de aarde en nam de woorden op. Onze Lievevrouw en heel de lichtende rij van al de engelen en de heiligen, die den hemel verhelderen, die macht hebben om donders tegen te houden, wateren doen stil staan en wind te keeren, al de heiligen, maagden, martelaren, pausen, zondaren, apostelen en belijders, tot zelfs de duizende onnoo zele kinderen, ze werden allemaal als wachters gesteld over de menschen, de hoornbeesten, en de vruchten en de boomen.

En herhaaldelijk klonk het melodie van zware mannenstemmen 'Ora pro nobis' en 'Ora te pro nobis'.

Pallieter bad innig mee. Hij was vol licht en leven. 't Kraakte in hem van geestelijken wellust. Hij had willen vlaggen zwaaien en mede rollen in den wind.

Het bidden was hem te stil en hij verhief zijne stem en zong mee zoo luid hij kon met de priesters: 'De profundis clavisima mea Dominum!' En als de processie de velden was omgegaan en terugkeerde, reed hij voort het schoone landschap door.

Het was heerlijk al dat bloeiende wit op de boomen! 't Is het zog der aarde dat omhoog komt en overloopt,' zei Pallieter. 'De zon zal er boter van make!' De groote, blijde wind zoefde door de lucht en bromde in de boomen. Hij schudde het peerd zijn manen en zijn steert, en rukte Pallieters klak van zijn kop, dat zij omhoog vloog lijk een vogel en in 't tintelende water van de Nethe viel.

Doch Pallieter zag niet om, hij reed maar voort, wild en dwaas, zonder teugel, om al het geweld van den jongmakenden wind over hem te laten gaan. Mannelijk genot! Ver gingen de kruisen, wit en rood, langs de blonde wegen, en overal sloegen de molens lijk de priesters kruisen over 't veld, en ginder wapperde de wind een boerenmeid haar rokken omhoog, zoodat Pallieter haar bloote, roze billen zag. De zon tuimelde ineens door de wolken en dat gaf een taal aan al de koleuren des velds, dat alles sprak en juichte!

‘De kruise late elle al gevoele!’ riep Pallieter...

En nog den eigensten avond was de wind gaan liggen, kwam er over het land een zoete zoelte, en begonnen de perelaren bedwelmend te geuren. De hemel was zuiver lijk kristal, de sterren schenen klaar in de maagdelijke, versche blauwte, en laag aan de lucht hong het eerste sikkeltje van de rijpende maan.

Pallieter lag met Marieke nog door het venster hunner slaapkamer. Zij waren reeds half ontkleed om slapen te gaan, maar de goedheid van den nacht weerhield hen uit het bed.

Marieke hield haar hoofd gelegen op Pallieters schouder, en hij had zijnen arm om haar heupen.

Ze zwegen en luisterden naar een nachtegaal, die alleen in de verholendheid van een bloeiende kerseboom zijn gouden hart liet roeren. Maar daar, als niet opeens begonnen, klonk er van op het Begijnhof het diepgevoeld gestreel van een cello.

‘t Is de pastoor,’ zei Pallieter.

‘Spijtig dat 't Begijnhof gesloten is,’ zei Marieke.

‘Wacht,’ wedervoer hij verheugd, ‘we zullen er mè het schuitje henegaan. Kom!’

Ze kleedden zich haastig aan en gingen in het schuitje.

Langs het smalle Hemdsmouwken drevén ze het Begijnhof op.

Terwijl klonk almaardoor de zoete gemoedelijke stem van den gevoeligen cello.

Stil vaarden ze, en aan 's pastoors hof, die met planten-bekleed-traliewerk van het waterken gescheiden was, hielden ze stil, en bleven rechtstaande in het schuitje luisteren.

De pastoor zat buiten, onder een bloeiende perelaar. In den donkeren zag men alleen zijn grooten kop en zijn bleeke handen. Hij speelde de diepe ‘droomerij’ van Schumann. Het was lijk een gebed. De pastoor bad met zijne muziek.

Als 't uit was bleef er een lange stilte. 't Was voor Pallieter zonde in deze geurige stilte zijn stem te laten spreken; maar

hij liet een grooten vollen zucht, de pastoor zag op en vroeg: 'Zijn er daar mensche?...'

'Ikke!' zei Pallieter.

'Oe komt dan algijkes binne!' en hij kwam gauw afge-loopen en opende het traliepoortje, dat slechts open ging als de meid moest water scheppen. 't Was zeë goe werke,' zei de pastoor, 'en ik zit zoe mor wa te striele en te strijke; kom binne!'

'k Hem 'n ander gedacht,' zei Pallieter, 'nemt oewe cello mee oep ons schuitje, en we zullen al spelend 'n toerke naor 't hof Van Ringe doen!'

'Aangenome,' zei de pastoor en hij kwam met zijn speel-tuig op het schuitje. Zij vaarden terug naar de Nethe, en als de open velden rond hen lagen, begon hij weer te spelen, terwijl Pallieter riemde en Marieke roeide.

De cello sprak; 't was innig lijk een zingende menschen-stem, 't klonk lijk uit de waterdiepte omhoog. 't Droeg de ijl-heid van den hemel en jongheid van de lente. 't Was Beethoven, Benoit, Wagner, Palestrina en Grieg. Zoo dreven ze schoon als in een droom over het water weg, en over het nachtelijke, stille land wandelde de galm van de heerlijkste muziek der aarde. 't Was alsof God zijn voeten op de wereld had gezet.

56

- ↘ Verklar de laatste regel uit dit hoofdstuk.
Is Pallieter gelovig?

De vruchtbaarheid

DE schoone, goede Mei had voor goed zijn glorie in de boomen gehangen, en zijn weelde neergestrekten over den grond. De keizerlijke kastanjelaren, die zoo veelvuldig 't Netheland begroeiden, hadden op hun groenenden berg al hunne witte bloemen opgestoken. En in de veldkapellekens brandde, ter eere van Ons Lievrouken, menigvuldig keersken.

Marieke was met haar moeder, die afgekomen was om als baker te dienen, en met Charlot, alle dagen naar een dier kapellekens geweest om den gunstigen afloop, en swenst groeide de vrucht rap en enorm. Maar de dagen gingen voorbij en tegen einde Juni, met de nieuwe maan, kon men het verwachten.

Dien dag kwam Pallieter terug van onderwegen Duffel, waar hij bij een wagenmaker een huifwagen had gaan bestellen, waarmede hij de wereld zou intrekken als de kleine geboren was.

De Junizon gloriëde in de blauwe lucht en schudde haar gulden haren over de weelderige landen.

Pallieter slierde langs de Nethe.

Ach! de schoone rivier, die nu vrij en wispelturig bochtte door de vette velden en de koeienrijke weiden; die op haar dijken reuzige populieren en breede kanadas omhoogstak: die heerlijke, aangename Nethe, zou nu in een koudrecht kanaal herschapen worden.

'O land! z' ontnemen oe oew kroen!' zuchtte Pallieter, 'mijn hert schriewt in mijn lijf.'

Doch uit de verte klonk herhaaldelijk blekken horengetoet.

'Da's Charlot die blaast veur 't kinderbed!' juichte Pallieter, en hij trok zijn schoenen uit, en begost te loopen zoo hard hij maar kon. Het horengetoet bleef maar klinken, draaide van het oosten naar het westen, en 't wilde maar niet ophouden.

Pallieter spoedde zich des te meer. Hij vloekte omdat hij niet rapper kon; maar daar graasden twee peerden in de weide, op nen omzien was Pallieter op het verschrikte peerd gesprongen, en zich vast houdend aan de manen, rende hij snel over veld en wei naar den Reynaert.

Toen Charlot Pallieter zag aankomen, liet ze den horen vallen, liep hem tegemoet en riep, bleek van alteratie: 'Bruur, Bruur, 't is nen drijlink! twee jongens en ien meske! Ierst kwam...' Pallieter liet haar voortbabbelen en liep, gevolgd van de meid naar boven. Hij wierp de deur open, en daar óp

het bed, waarin Marieke, bleek, met traantjes in de oogen hem toelachte, lagen neveneene drie naakte, verkenstroze kinderen te kraaien en te schreeuwen.

De zon door 't open venster bunselde er op en trilde lichtend in hun week vleezeken.

Pallieter stond eerst aan den grond genageld, hij kost zijn oogen niet gelooven, het overweldigde hem. De moeder van Marieke en Charlot wisten geen raad, de een klaste water, de ander wierp een emmer om en krabde in heur haar.

'Zijde tevrede?' vroeg Marieke.

En toen vloeyde Pallieter zijn vreugde over, hij liep naar zijn jong vrouwken, gaf haar duizend kussen, en zei: 'Abraham moet mij benije!' en dan riep hij uitgelaten tot Charlot: 'Haalt bakels, peters, wiegen en suikerboene! De drij hemskindere zen gebore!'

'Ja, ja,' riep de verwarde Charlot en zij liep naar beneden, maar was daar seffens weerom en riep vol haast: 'zij rap, zij rap, de pastoor is dor! doe z' ieder algij een hemmeken aan.'

'Ni, ni,' zei de pastoor, die boven kwam, 'k wil ze zien lak da'ze God on Pallieter hee gegeve.'

En de pastoor sloeg verwonderd zijn handen saam en hij keerde zich om tot Pallieter, en zei: 'Gelukkigigen druivelaar,' en dan tot Marieke: 'Meske, meske, God zied oe gere,' en drukte hun de handen, en als hij de drie kinderkes het doopsel van begeerte had gegeven, schoten de tranen in zijn oogen.

'Doe zoo voort,' zei hij.

'Da beloof ik oe!' riep Pallieter.

'Menier pastoor,' zei Marieke verlegen en rood-wordend, 'de kinderen mutte zuige...'

'Ja, ja,' lachte de pastoor, 'doe mor, wij hemme da ni mier noodig, hé Pallieter, wij zullen er oep gon drinke.'

En terwijl zij beneden schuimwijn gingen genieten, haalde Marieke haar twee dikke, malsche borsten te voorschijn, en gaf de kostelijke moedermelk aan de twee Pallieterkens, terwijl het Pallieterinneke schreeuwen bleef...

Met den tikkenhaan van den pastoor op zijn eigen kop, zat Pallieter met den pastoor te drinken aan de zesde flesch schuimwijn, ter eere van de drie, die hij gemaakt had.

- ↳ In dit hoofdstuk bevalt Marieke.
 - Hoeveel kinderen krijgen Marieke en Pallieter?
 - Wat kom je te weten over de bevalling van Marieke?
Is dit anders dan hoe het vandaag gebeurt?
Hoe beleven Marieke, Charlot, Pallieter
en de pastoor de bevalling?

De wereld in

DAAR stond de witgehuifde wagen vertrekkensgereed. Bijna al de begijnen, de drie blinden, veel kwezels en de pastoor stonden er te wachten om vaarwel te zeggen aan de bewoners van den 'Reynaert'.

Terwijl Marieke reeds op den wagen zat met haar drie kinderen, en Charlot deemoedig te luisteren stond naar de wijze raadgevingen van den pastoor, was Pallieter het paard gaan halen, dat in het beemdeken grazend was. De goede, groote Beyaard liep speelsch weg naar den dijk als het zijn meester zag, maar Pallieter haalde hem in en, wipte zich op den breedten rug. 'O Netheland, ge wilt mij verleie om te blijve, hoe schoen!' riep hij, als zijn blik over het landschap ging. Het was na de noen en het regende een trage, malsche, aarzelende regen, in lekken, groot lijk okkernoten. Nu en dan slechts viel er een, maar zij haalden de zoetste geuren uit den grond en uit den hof; en het hooi, dat men overal in de beemden aan 't maaien en halen was, verspreidde over heel de streek zijn aangename ziel. Merels en zoetelieven, wiewalen en vinken, kneuters en kwiksteerten deden van wellust de boomen zingen; en tusschen het geklank dier verschillende rumoerige vogelenkelen, floot kalm en trotsch de koninklijke nachtegaal.

Het was als een gulden fluit, die in de boomen hong en telkenmale klonk, als er een regenlek op klopte.

Er was eene zalige weldadigheid over het land, eene zoete bedwelming, die opsteeg uit alle dingen.

De hemel was warm-grijs, en blauw lagen ginder de verre verten, als fijne wierook.

'Daarachter ligt de wereld!' riep Pallieter en zoodanig brandde hij naar die blauwigheid, dat hij zich spoedde om heen te kunnen gaan. 'Spring oep! We gaan!' riep Pallieter tot Charlot, die nog met haren laatsten heilige uit het huis kwam geloopt. Charlot bleef getroffen staan, het scheidingsuur verraste haar, zij bezag eens heure vriendinnen de begijnen, de kwezels en menheer pastoor, en toen schoot ze in een luiden schreeuw, en de tranen liepen over haar kaken.

'Och,' zei ze snikkend, 'k had zoe gère begentje geweu-re, mor wa zen die drij schopkes van kindere mé zoo joenk moederke lak Marieke: er mut toch iemand veur zorge, is 't ni waar?' 'Ja,' knikten er begijnen en kwezels, waarvan er ook al tranen in de oogen kregen.

‘Ge kunt nog altijd blijve,’ riep Pallieter, die de laatste gesp van Beyaard’s gareel sloot.

‘Och,’ zei de pastoor tot Marieke, ‘t zal mij zoo vare, zonder den Bruur te zijn,’ hij schudde zijn hoofd en zuchtte.

‘Kom,’ troostte Marieke, ‘zoe erg zal ’t ni zijn, er is immers nog Fransoe.’

‘t Is tijd!’ juichte Pallieter tot de voortlamerende Charlot. ‘Oep de wage!’ en hij sloeg den met hooi gevulden tweekak over zijn schouder.

‘Wacht,’ zei de pastoor ontroerd, en hij gaf aan Pallieter en Charlot een kruisken, hief zich op de teenen om aan de kinderen, die Marieke hem toestak, er ook een te geven, en als Marieke hem ook haar voorhoofd geboden had, zei hij: ‘Joenk moederke, ’t is t’ hope da ge zoe nen hiele bieënkorf kinderen meugt bare. Vaarwel! God behoude elle,’ en toen draaide hij zich om, en begon hardop te snikken en te weenen in zijn rooden zakneusdoek.

[...] En daar rolde de wagen voort! Een kind schreeuwde, en Marieke gaf het hare volle, blanke borst.

‘k Gon mee! ’k gon mee!’ riep Charlot, ze liet de begijnen staan, en liep zoo hard ze kon den voortrijdenden wagen achterna. Pallieter, die er nevens ging, hief er haar op, duwend tegen haar dik achterste, en toen stak ze van achter door de huif haar rooden kop en knikte de begijnen toe, die daar bijeen te roepen stonden en met hun zakneusdoeken te waaien. De drie blinden staken hunnen stok omhoog in een verkeerde richting. De pastoor zwaaide met zijn tikkenhaan en Pallieter djakte met de luid knallende zweep. ‘De wereld in!’ riep hij. ‘De wereld in!’

En zie! daar kwam Petrus de ooievaar uit de lucht gezegen en stapte de wagen achterna.

Pallieter schoot in een luiden lach, en wilde den vogel streelend prijzen om zijn daad, maar Petrus vloog op en zette zich van boven op den witgehuifden wagen te peinzen, met den bek in de pluimen. Loebas liep bassend vooruit.

En zoo rolde de wagen over de zingende Begijnenvest, en het regende lauw en langzaam. —

Fransoo en zijn vrouw stonden hen af te wachten op den Molenberg. Daar hield Pallieter stil, en aan den voet van den wagen werden er nog eerst twee flesschen ouden wijn gedronken.

‘G’ hed e schoe weer,’ zei Fransoo, ‘t is lak ’n zalf deze rege.’ En Charlot vermaande Pallieter: ‘Doed oeve frak toch aan, oe hem is al zoe nat as mest.’

‘Elke lek dien er oep valt is lijk ne meskeskus zoe zuut,’ zei Pallieter, en hij liet zijn wit hemd maar nat worden; ’t was een weldaad.

‘Mor wor gade nu iest oep weg?’ vroeg Fransoo.

‘Nor daar waar mijn klep wijst,’ zei Pallieter en hij wierp zijn klak in de lucht, die terug neerviel met de klep naar zuid-oost wijzend.

‘Nor de zonstreek!’ juichte Pallieter.

‘En dan?’ vroeg Fransoo.

En Pallieter riep hem zingend terug: ‘Holland, Noorwege, Spanje, Ijs- en Zonland, naar Javitta, drij ure bove d’ hel, ’t luilekkerland, ’t aap- en snotland, vlakten en berge, altijd achter mijne neus! Saluu!’ Petrus kroop in den wagen. Er werden kussen gegeven.

‘Kom hier, boschpad,’ lachte Fransoo, en hij overlaadde de dikke, tegenwerende Charlot met honderd dikke, natte kussen.

Kwaad vluchtte Charlot op den wagen, en was rood tot in heur haar van gramschap.

‘Wij veere nor den Oost!’ riep Pallieter, en als Marieke terug op den wagen zat, rolde het span den steenweg op, die door de beemden en velden naar het zoele zuiden kronkelde.

Er was geroep en gejuich van weerskanten, en twee minuten later stonden Fransoo en zijn vrouw in een der hoogste molenvensters de reizigers met hunnen zakdoek na te wuiven. —

Ginder lagen de blauwe verten, ginder lag de wereld!

Pallieter, die nevens het span ging, met den blauwen tweezak op den schouder, was er blij van ontroerd.

Nu had hij vóór zich de oneindige wereld, die daar blij en vredig openlag, lijk een noodend paradijs.

Beemden vol maaiers, omringd van zeiselengegons, en weiden rijk aan koeien — daarover de perelgrijze lucht, die zich uitregende in dikke, langzame lekken, die de geurige ziel der aarde omhoog haalden. Hanen kraaiden.

En achter hem lag het Netheland, waar hij jaren had geleefd, dat hij bij zich droeg in al zijn overheerlijke weelde.

Hij bleef er staan naar zien en liet den wagen voort de baan oprijden. De molen sloeg zijn roode wieken boven de boomen, het Begijnhof spreidde achter de hooge vestboomen zijn vredigheid uit en verders lagen de velden en de hoeven,

graasden de schapen, en wandelden de kudden ganzen; daar lag de Nethe verheven boven de velden, gekronkeld, en scheepkes schoven er op voort. Duiven vlogen in de lucht.

‘Hoerra, o land!’ riep Pallieter, en hij nam een handvol aarde op, stak ze in zijnen zak, en zei: ‘Da’s Heilegdoem!’ en toen keerde hij zich om, zag de eeuwige Begijnenbosschen, de blauwe einders, de wereld! Hij raapte een hanenpluim op, stak ze op zijn klak, en uitgelaten als een kind liep hij zingend naar den witten wagen, die ginder over de baan voortwaggelde.

Wijd en ver strekte zich de wijde Nethevallei blauwig uit, onder de fijne, grijze lucht, die nu en dan een lek liet vallen. In die wereld-oneindigheid lagen mierig de huizen, plat de bosschen, en klein en miniem de dorpen en de molengehuchten. Nog kleiner waren de menschen daarin gestippeld, die het bedrijvig werk des zomers volbrachten; volle hooiwagens rolden over de wegen, karren gingen en kwamen, menschen heen en weer, en op de Nethe, die door dit welige land slierde in groote luie bochten naar den blauwen horizon, schenen de schepen stil te staan, en een zwart treintje kroop met een weelderige, witte rookpluim achteraan, traag vooruit. Heel dat land hief zijn goeden geur als wierook in de lucht. En al ineens stootte de zon uit ’t Westen enorme, melkbleeke lichtbalken door de lucht en over de aarde, dorpen blonken, molentjes draaiden in helderheid, en over heel die heerlijke, feestende wereld spande alsdan, als een nooit geziene schoonheid, een klare, breede regenboog zich uit.

De wereld jubelde!...

En zie! ginder, heel, héél ver, een witte stip, langs den kant waar het Zuiden openklaarde, reed de witte huifwagen de reuzenboging onderdoor.

Alzoo vertrok Pallieter, de dagenmelker, uit het Netheland, en ging de wijde, schoone wereld in, lijk de vogels en de wind.

- ↘ Welke dieren en mensen proberen Pallieter te overtuigen om toch nog te blijven?
- ↘ Pallieter probeert zelf ook mensen te overtuigen om mee te gaan. Hoe doet hij dat?
- ↘ Wie gaat er mee?
- ↘ Omschrijf het vertrek van Pallieter en Marieke.
- ↘ Welke gevoelens ervaart Pallieter bij het vertrek?
- ↘ Welk aandenken neemt hij mee?
- ↘ Hoe eindigt het boek? Hoe omschrijft de auteur het uiteindelijke vertrek van Pallieter?

Doorspreken

- ↘ Zou jij het leven willen leven van Pallieter?
Waarom wel of niet?
- ↘ Is Pallieter een 'simpele' man? Is hij 'dom'?
- ↘ Is het leven van Pallieter rijker of armer
dan ons leven?
- ↘ Kijk je, na het lezen van Pallieter, anders naar geluk?
- ↘ Vergelijk het leven van nu met het leven van toen.
Wat zijn de grootste verschillen en gelijkenissen?
- ↘ Zou Pallieter in onze tijd kunnen leven?
Waar zou hij moeite mee hebben?
- ↘ Hoe gaat Pallieter om met uitdagingen
en tegenslagen in het boek?
- ↘ Wat denk je dat de auteur wil overbrengen met
het boek? Welke boodschap wil hij meegeven?
- ↘ Welk fragment is jou het meeste bijgebleven
uit het boek?
- ↘ Het boek *Pallieter* was vooral tijdens de Eerste
Wereldoorlog bijzonder populair bij de bevolking.
Waarom was dat het geval, denk je?
- ↘ Pallieter onttrekt zich aan de samenleving,
hij staat er wat buiten. Denk je dat je vandaag ook
zo gemakkelijk buiten de samenleving kunt leven?
- ↘ Aan welke sociale normen 'moet' je voldoen?
- ↘ Pallieter verwijst vaak naar God, maar vindt
die in De Aarde en niet in De Kerk. Verklaar.
- ↘ Is het boek volgens jou realistisch geschreven?
Was het leven echt zo mooi of maakte Pallieter er
het beste van ('Melk de dag!')?
- ↘ Zou je als burger vandaag zo vrij kunnen leven
als Pallieter?

Aan de slag

- ↘ Schrijf een liefdesbrief voor (een fictief) iemand in de stijl waarin Pallieter Marieke omschrijft.
- ↘ Hoe zal het Pallieter vergaan in de wijde wereld? Stel je in zijn plaats en schrijf een brief naar de Netevallei om aan te geven wat er anders, beter of slechter is in de wijde wereld dan thuis.
- ↘ Of maak een videoboodschap in plaats van een brief. Wat merkt Pallieter op in de wijde wereld en wat mist hij daar?
- ↘ Vandaag de dag leven we veel minder op het ritme van de natuur. Het is belangrijk om onze binding met de natuur niet te verliezen. Ga de natuur in en fotografeer of beschrijf wat je zelf mooi vindt, waar je intens gelukkig van wordt of wat je niet helemaal begrijpt. Beschrijf wat je verstilt in de natuur.
- ↘ Of doe een gelijkaardige opdracht: kies één natuurfenomeen (bv. bijendans, plantengroei, herfst...) dat je net zo nauwkeurig bekijkt en ontleeft als Pallieter zou doen. Sta écht stil bij de natuur en schrijf uitgebreid over wat je ziet. Wat doet dat met je?
- ↘ Word zelf een hedendaagse Pallieter! Schrijf een kortverhaal over hoe jij als Pallieter zou kunnen leven vandaag. Is het mogelijk om te ontsnappen aan de maatschappij? Hoe zou jij dat doen?
- ↘ Schrijf een kortverhaal waarin je Pallieter aan het woord laat. Stel dat Pallieter zelf in de huidige tijd zou leven, als jouw buur. Hoe zou hij kijken naar alles wat er vandaag gebeurt? Schrijf het verhaal in dezelfde stijl als het boek.

